

POWSTANIE
WIELKOPOLSKIE

100

ROCZNICA

Kostrzyńscy

w Powstaniu Wielkopolskim

Kazimierz Matysek

Szanowni Mieszkańcy Gminy Kostrzyn, Drodzy Kostrzyniacy!

Przed 100 laty 27 grudnia 1918 r. nasi Rodacy sięgnęli po broń, aby wykorzystując sprzyjające okoliczności oswobodzić Ziemię Wielkopolską z jarzma pruskiej niewoli. Spełniły się marzenia kilku pokoleń naszych przodków o wolnej i niepodległej Ojczyźnie. Po czasach wynarodowiania i rugowania z ziemi Ojców uciemniona Wielkopolska mogła wrócić w granice odrodzonej, po 123 latach, Rzeczypospolitej. Naszemu pokoleniu przypadł zaszczyt obchodzenia z dumą dwóch rocznic: 100-lecia Niepodległości i 100-lecia wybuchu Powstania Wielkopolskiego. Pamięć o nich żyje w tradycji rodzinnej, w przechowywanych pamiątkach, w pomnikach, tablicach i nazwach ulic oraz wspomnieniach uczestników tych bohaterskich walk. Byli wśród nich liczni mieszkańcy Kostrzyna i okolicznych wsi. Aby przybliżyć społeczeństwu naszej gminy ich chlubne czyny i godnie uczcić wspomniane rocznice, powołany został Komitet Obchodów Rocznicowych. Znaleźli się w nim przedstawiciele instytucji kulturalnych, harcerstwa, Towarzystwa Pamięci Powstania Wlkp. 1918-1919, Stowarzyszenia Walka, Stowarzyszenia Historyczno-Kulturalnego im. hr. A. Bnińskiego, radni i sołtysi. W ramach powstałego programu odbywały się w całej gminie liczne imprezy i wystawy, rajdy i konkursy, zarówno w Kostrzynie jak i w Czerlejnie, Gultowach, Iwnie, Siekierkach Wielkich i innych miejscowościach. Powstały trwałe pamiątki w postaci tablic i obelisków oraz muralu.

Inicjatorom oraz tym, którzy czynnie angażowali się w uświetnianie wspomnianych obchodów rocznicowych w imieniu władz samorządowych Gminy Kostrzyn składamy obywatelskie podziękowanie i uznanie!

Wkład mieszkańców Kostrzyna i okolic w Powstanie Wielkopolskie jak i ich udział w obchodach rocznicowych został udokumentowany w wydany staraniem Gminy Kostrzyn albumie pt. „Kostrzyniacy w Powstaniu Wielkopolskim”

Autor publikacji Kazimierz Matysek – kostrzyński regionalista i syn powstańca wielkopolskiego – przedstawił w oparciu o zbiory Izby Muzealnej Ziemi Kostrzyńskiej liczne fotografie, opisy i wspomnienia tych bohaterów, którym zawdzięczamy naszą wolność. Niech wydawnictwo to służy szczególnie ludziom młodym, pasjonatom dziejów naszej małej Ojczyzny z myślą, aby pamięć o dokonaniach naszych przodków nie odeszła w zapomnienie.

Burmistrz Gminy Kostrzyn

Szymon Matysek

Zastępca Burmistrza

Waldemar Biskupski

Przewodniczący Rady Miejskiej

Arzegorz Banaszak

Kostrzyńscy
w Powstaniu Wielkopolskim

Kazimierz Matysek

W drodze do Niepodległości

Major Stanisław Taczak

General Józef Dowbór - Muśnicki

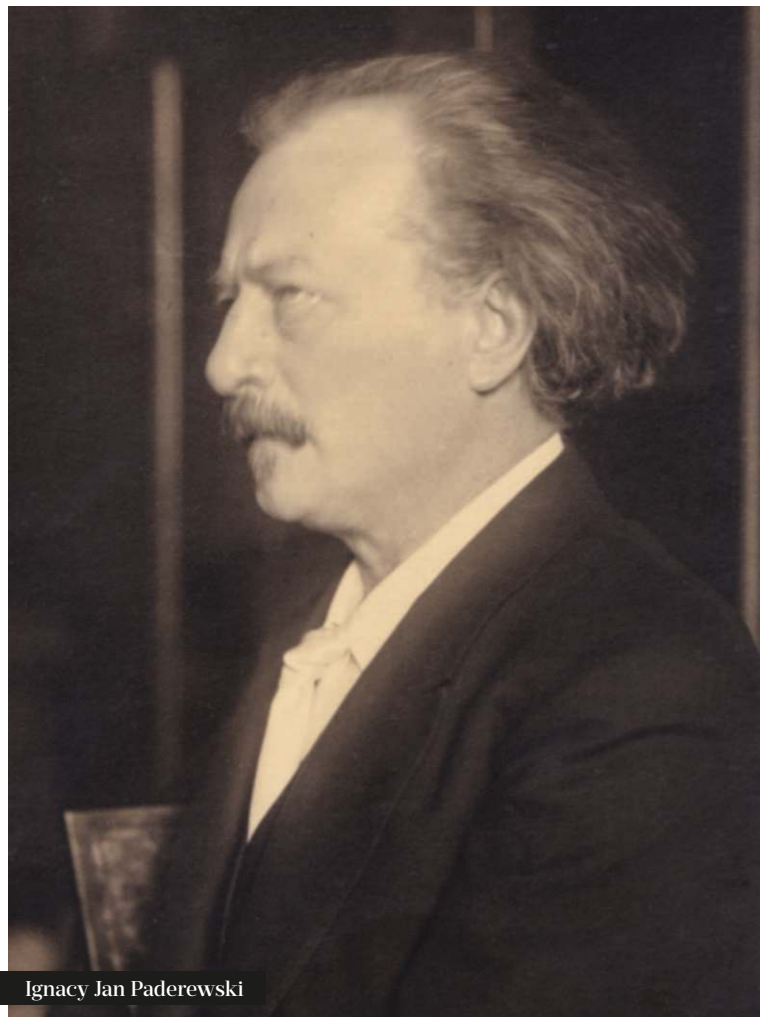

Ignacy Jan Paderewski

Dla Polaków z Poznania i Wielkopolski gnębionych półtora wiekową niewolą Ignacy Jan Paderewski stał się symbolem walki o odzyskanie wolności spod pruskiego panowania. Ten Wielki Patriotą, przyjaciel prezydenta Stanów Zjednoczonych W. Wilsona, wymógł na nim wśród warunków pokoju z Niemcami, słynny punkt 13 – uznanie Wolnej i Zjednoczonej Polski z dostępem do morza. Niemcy za wszelką cenę nie chcieli dopuścić do przyjazdu tak znamienitej osoby, mając świadomość zagrożenia, jakie mogłoby nieść za sobą to wydarzenie. Ponieważ niemieckie interwencje okazały się nieskuteczne, w ostateczności wyłączono prąd na poznańskim dworcu. Przy blasku setek pochodni entuzjastycznie nastawione tysiące poznaniaków 26.12.1918 r. przywitały Ignacego Jana Paderewskiego. Wydarzenia dnia następnego doprowadziły do wybuchu Powstania Wielkopolskiego 1918/1919. Po patriotycznym przemarszu dzieci polskich przed hotelem Bazar, gdzie zatrzymał się wybitny pianista, przeszła ulicami Poznania kontrmanifestacja niemiecka, skandująca wrogie hasła i zrywająca polskie i alianckie flagi. Około godziny 17 padł pierwszy strzał...

Oryginalne lampiony jakie były zawieszane w Poznaniu na przywitanie Paderewskiego

Ignacy Jan Paderewski

Powóz z łwina z majątku hr Mielżyńskich, przewożący przybyłego do Poznania Paderewskiego w I rocznicę Powstania Wielkopolskiego 27.12.1919 roku ze stangretami Walentym i Antonim Tomczakami.

Powóz z Ignacym Janem Paderewskim

Grolman

Reduta Grolman w Poznaniu
– kwatera oddziałów powstańczych:
Kompanii Skautowej i 10 pułku
Strzelców Wielkopolskich

Pulkownik Zygmunt Studziński

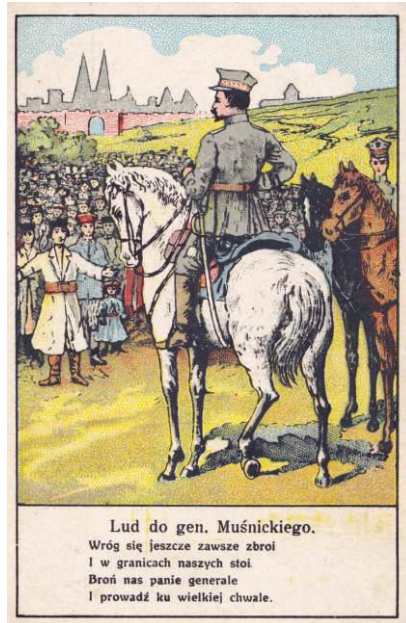
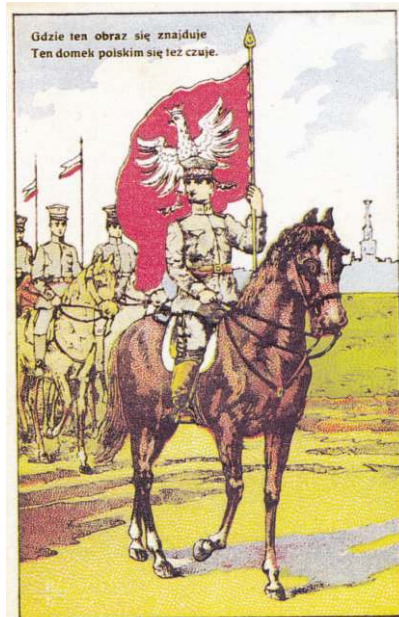

W 1919 roku organizator koni dla kawalerii powstańczej. Od 1921 roku dowódca portu lotniczego w Poznaniu. Od 1945 roku dyrektor Państwowej Stadniny Koni w Iwnie.

Polskie

pocztówki patriotyczne z 1919 r.

w Kostrzynie

Kalendarium powrotu Wielkopolski i Kostrzyna do wolnej Polski

8 stycznia 1918 roku:

prezydent USA W. Wilson w XIII punkcie przyszłych rokowań pokojowych zapowiadał konieczność powstania niepodległej Polski.

11 listopada 1918 roku:

na wieść o rewolucji w Niemczech dla zachowania porządku powołano w Kostrzynie z członków „Sokoła” i Straży Pożarnej 80-osobową Straż Obywatelską pod komendą Walentego Rubisia. W ciągu miesiąca rozrosła się ona do 168 członków, w tym 115 wojskowych, stanowiąc na wypadek zagrożenia oddział obrony krajowej.

12 listopada 1918 roku:

utworzono Radę Żołniersko-Obywatelsko-Robotniczą składającą się z 13 Polaków i 2 Niemców. Na jej czele stanęli Józef Mąkowski, Antoni Markiewicz i Józef Wadyński. Burmistrz Marx podporządkował się władzy Rady, która objęła kontrolę nad Magistratem.

12/13 listopada 1918 roku:

w godzinach nocnych harcerze z drużyny skautów „Kościeszko” pozrywali pruskie godła z budynków urzędowych w Kostrzynie, a w szkole usunięto ze ścian wizerunki cesarzy niemieckich oraz inne obrazy pruskie.

16 listopada 1918 roku:

utworzono 61-osobowy oddział Służby Straży i Bezpieczeństwa. Była to regularna jednostka wojskowa pod dowództwem sierż. Józefa Wadyńskiego będąca na utrzymaniu Rady Żołnierskiej w Środzie.

25 listopada 1918 roku:

wprowadzono naukę lekcji religii i odmawiania modlitw w języku polskim w szkole kostrzyńskiej, której udzielali ks. proboszcz Henryk Fischbach i ks. wikariusz Józef Biały.

3-5 grudnia 1918 roku:

udział 5 delegatów z Kostrzyna (Józef Mąkowski, Roman Piechowiak, Marcin Majonka, Tomasz Nowakowski, Stanisław Roszak) w Polskim Sejmie Dzielnicowym w Poznaniu. Na zakończenie obrad utworzono Naczelną Radę Ludową. Została przywrócona nauka czytania i pisania w języku polskim w Szkole Katolickiej w Kostrzynie.

26 grudnia 1918 roku:

entuzjastyczne powitanie Ignacego Jana Paderewskiego na dworcu w Poznaniu, jak i na trasie przejazdu do Bazaru.

27 grudnia 1918 roku:

pochód dzieci polskich przed Paderewskim w Bazarze. „Dnia 27 grudnia zajęli Polacy miasto Poznań i przylegające obszary i odtąd rozpoczyna się nowa epoka dla nas Polaków, tak że możemy z entuzjazmem zawołać: Jeszcze Polska nie zginęła!” – zapisał w kronice szkolnej miasta Kostrzyna kierownik tej szkoły, Polak, Władysław Wróblewski.

Wiec na Rynku w Kostrzynie, 28 grudnia 1918 r.

28 grudnia 1918 roku:

major Stanisław Taczak (brat lekarza kostrzyńskiego Ignacego Taczaka) mianowany dowódcą głównym Powstania Wielkopolskiego. Wiec na rynku w Kostrzynie w sprawie przyjsia z pomocą walczącemu Poznaniowi. Wyjazd 18-osobowego oddziału z Gultów pod dowództwem Józefa Idaszaka na pomoc powstańcom w Poznaniu, gdzie pełnili służbę na Dworcu Głównym.

29 grudnia 1918 roku:

zebranie jedenastu obywateli w salce Walentego Rubisia celem zorganizowania wojska w Kostrzynie.

30 grudnia 1918 roku:

zebranie żołnierzy w sali Huberta, podczas którego uchwalono utworzenie oddziału bojowego do Poznania i garnizonowego w Kostrzynie. Biuro Werbunkowe i Odwach prowadzone przez Ludwika Świerkowskiego umieszczono w kamienicy Ludwika Sieińskiego w Rynku pod nr 2. Rewizje w Skalowie, Glince Duchownej, Puszczykowie, Wydzierzewicach i Trzeku celem odebrania broni kolonistom niemieckim.

6 stycznia 1919 roku:

zaprzyśiężenie przez ks. prob. Henryka Fischbacha blisko 100-osobowej, sformowanej przez Józefa Wadyńskiego kompanii kostrzyńskiej pod dowództwem sierżanta Stanisława Małeckiego z Siekier Wielkich. Oddział wyjechał pociągiem do Poznania, gdzie został zakwaterowany w forcie Grolman, później pełnił służbę na Ławicy, a w końcu walczył pod Zbąszyniem wcielony do 4 kompanii poznańskiego batalionu zapasowego, a po reorganizacji 10 pułku Strzelców Wlkp. Równocześnie harcerze kostrzyńscy należący do tajnej placówki POW pod wodzą drużynowego Romana Tomaszewskiego dołączyli do poznańskiej kompanii skautowej. Zaraz po wyjeździe wspomnianego oddziału po Nowym Roku: Wadyński zaczął formować ze starszych żołnierzy pluton kostrzyński, który odbywał ćwiczenia według komendy przejętej z Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”.

Bracia!

Żołnierze!

Wróg, który gnębił naszą Świętą Ojczyznę przez lat sto,
morduje nasze matki i dzieci
pod Zbąszyniem, Żninem, Witkowem, Nakłem i Czarn-
kowem.

**Musimy stanąć w zwartym
zbrojnym szeregu, aby wypę-
dzić morderców.**

Bracia, żołnierze! nie możemy zezwolić, aby zdraziecki
wróg, za którego przelewaliśmy naszą krew, palił dobro nasze.

Bracia! stawajcie do szeregu!

Punktem zbornym werbunkowym jest Biuro Werbunkowe w
Kostrzynie (Bezirkskompagnie).

W imieniu komendy obwodowej uzupełniającej
w Środzie.

podporucznik dr. Rządkowski.

Drukarnia J. Bernacki w Środzie 4199

8 stycznia 1919 roku:

do tworzących się oddziałów polskich zgłosił się rotmistrz Ignacy hr Mielżyński z Iwna. Brał on udział w bitwie pod Zdziechową, później awansował na szefa sztabu frontu północnego, a następnie objął dowództwo II odcinka tego frontu pod Łabiszynem. Zawsze widziano go w pierwszej linii walki z karabinem w ręku.

10 stycznia 1919 roku:

odezwa Obwodowej Komendy Uzupełnień w Środzie do stawiania się w szeregach wojska i zgłaszania w Biurze Werbunkowym w Kostrzynie.

16 stycznia 1919 roku:

przyjęcie Głównego Dowództwa Powstania przez gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego.

17 stycznia 1919 roku:

ogłoszenie przez Naczelną Radę Ludową poboru 3 roczników 1897/1898/1899 do wojska na rozkaz głównodowodzącego powstaniem gen. Józefa Dowbór-Muśnickiego.

21 stycznia 1919 roku:

pierwszym burmistrzem wolnego już Kostrzyna został działacz rzemieślniczy Ludwik Miklaszewski, późniejszy poseł do Sejmu.

23 stycznia 1919 roku:

w Czerlejnem odbył się pogrzeb wojskowy poległego 11 stycznia pod Szubinem 19-letniego powstańca Bernarda Kozłowskiego.

31 stycznia 1919 roku:

o godz. 9.00 w kościele parafialnym w Kostrzynie odbyło się uroczyste zaprzysiężenie plutonu kostrzyńskiego podczas mszy świętej odprawionej przez ks. prepozyta Mieczysława Meissnera ze Środy. Wieczorem odwiedził żołnierzy na odwachu ks. proboszcz Henryk Fischbach zachęcając ich do wytrwania i zwycięstwa.

1 lutego 1919 roku:

wyjazd liczącego 38 ochotników plutonu kostrzyńskiego pod dowództwem aspiranta wojskowego porucznika Józefa Wadyńskiego z Andrzejewa przez Poznań na front północny Kcynia-Nakło, gdzie podjął on walki w składzie drugiej kompanii średzkiej. Na czele plutonu powiewał podarowany przez Antoniego Markiewicza sztandar z Białym Orłem niesiony przez Jana Forszpaniaka.

3 lutego 1919 roku:

udział w bitwie pod Kcynią, zdobycie przez pluton kostrzyński armat pod Szczepicanami. Nagrodzenie 23 powstańców dodatkowym 15 markowym żołdem.

7 lutego 1919 roku:

podczas walk na froncie północnym pod Studzienkami koło Kcyni wyróżnił się pluton kostrzyński, z którego poległo 3 powstańców z Kostrzyna: Władysław Malecki (ojciec 7 dzieci), Franciszek Nowak, Stanisław Drzażdżyński.

28 lutego 1919 roku:

pod wsią Paterek koło Nakła poległ Włodzimierz Miklaszewski – odznaczony pośmiertnie Krzyżem „Virtuti Militari”.

30 kwietnia 1919 roku:

zginął pod Chodzieżą Józef Szymanowski z plutonu kostrzyńskiego.

10 lutego 1919 roku:

w Powstaniu Wielkopolskim podjął służbę p.plk Zygmunt Studziński z I Korpusu Polskiego gen. J. Muśnickiego, który wraz Jakubem Szlagowskim z Drązgowa walnie przyczynił się do pozyskania kilku tysięcy koni remontowych dla potrzeb kawalerii i artylerii powstańczej.

16 lutego 1919 roku:

w Trewirze przedłużono rozejm między Niemcami a państwami Ententy, obejmujący także zawieszenie broni na frontach wielkopolskich.

16 lutego 1919 roku:

przy zdobywaniu pociągu pancernego pod Rynarzewem zginął 18-letni Ludwik Wachacz z Brzeźna, a w walkach pod Suchoręczem Ludwik Galant z Gultów.

Marzec 1919 roku:

organizowanie trzech oddziałów Straży Ludowej obwodu kostrzyńskiego w Kostrzynie, Tulcach i Czerlejnii składających się z roczników od 18 do 50 lat, nie objętych poborem. Komendantem Straży wybrano Włodzimierza Zioleckiego z Węgierskiego.

10 marca 1919 roku:

Komendantura Wojskowa w Kostrzynie wydała rozporządzenie zabraniające gromadzenia się po ulicach i przebywania w lokalach publicznych po godz. 19.00.

2 maja 1919 roku:

W przededniu Święta 3 Maja Antoni Markiewicz z Kostrzyna zamalował niemieckie napisy na dworcach kolejowych między Wrześnią i Poznaniem oraz na budynkach pocztowych.

25 maja 1919 roku:

uroczyste zaprzysiężenie na Rynku w Kostrzynie 2000 członków Straży Ludowej obwodu kostrzyńskiego z udziałem władz wojskowych z Poznania i delegacji zagranicznych. Mistrz szewski Antoni Nowicki wraz z rodziną ufundował dla Straży okazały sztandar.

30 czerwca 1919 roku:

Rada Miejska uchwaliła wprowadzenie 8 nowych nazw dla ulic Kostrzyna m.in. ul. Kościuszki (d. Staropoznańska), ul. Kilińskiego (d. Kamienista), ul. dr. Romana Szymańskiego (d. Ogrodowa) i ul. Hallera (d. Bayerowo).

28 czerwca 1919 roku:

Niemcy podpisały traktat wersalski. Do Polski wróciła prawie cała Wielkopolska, w tym także obszary wyzwolone przez powstańców.

27 grudnia 1919 roku:

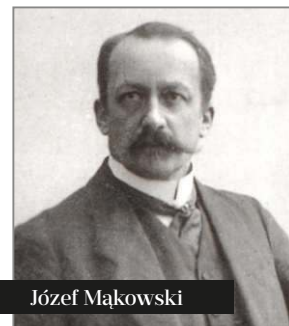
w rocznicę wybuchu Powstania Wielkopolskiego Ignacy Jan Paderewski odbył uroczysty przejazd ulicami Poznania powozem z majątku hr. Mielżyńskich z Iwna.

Wkład Kostrzyna i okolic w zwycięstwo powstania 1918–1919

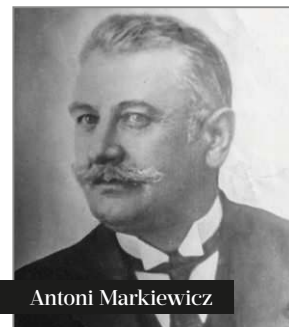
Kiedy Polska wybijała się na niepodległość przed 100 laty w listopadzie 1918 r. Wielkopolska znajdowała się nadal pod pruskim zaborem. Wkrótce jednak, od dezertarów, względnie urlopowanych z wojska pruskiego żołnierzy, doszła do Kostrzyna wieść o niemieckim ruchu rewolucyjnym. Ruch ten objawił się przede wszystkim w postaci nachodzenia sklepów kupców kostrzyńskich przez te zdeorganizowane i z pod rygoru wojskowego wypuszczone jednostki, co doprowadziło do poważnych wykroczeń. Chcąc zapobiec dalszym ekscesom Antoni Markiewicz i Józef Mąkowski z Kostrzyna oraz Józef Wadyński z Andrzejewa zwołali wieczorem 11 listopada ogólne zebranie na Rynku, celem utworzenia **Rady Obywatelsko-Robotniczej**, która miała bronić porządku i bezpieczeństwa obywateli tego miasta. Na dzień 12 listopada zwołano zebranie konstytucyjne nowo wybranej Rady Obywatelsko-Robotniczej, w skład której weszli: Wacław Biskupski, Józef Nowak, Marcin Majonka, Piotr Staśkiewicz, Józef Nowicki, Józef Mąkowski, Ludwik Miklaszewski, Antoni Markiewicz, wszyscy z Kostrzyna i Józef Wadyński z Andrzejewa. Do Zarządu Rady zostali wybrani: Józef Mąkowski jako przewodniczący, Antoni Markiewicz jako jego zastępca, Józef Wadyński jako sekretarz, Wacław Biskupski jako jego zastępca. Burmistrz Marx był również obecny na tym zebraniu i oświadczył, że podporządkowuje się władzy utworzonej Rady. Straż 60 osobowej, pobierającej żołd z Rady Żołnierskiej, powierzono służbę wartowniczą, dla porządku i bezpieczeństwa mieszkańców. Komendę nad Strażą Obywatelską objął Walenty Rubiś. Do meldowania żołnierzy postanowiono zawezwać żołnierza Narcyza Dynkowskiego i kupca Menzego. Odwach straży ulokowano w budynku Ludwika Sieińskiego w Rynku pod nr 2. W nocy z 12 na 13 listopada kostrzyńscy harcerze pozrywali pruskie znaki z budynków urzędowych. W szkole zajął się usunięciem pruskich obrazów jej kierownik Polak Władysław Wróblewski.

Józef Wadyński

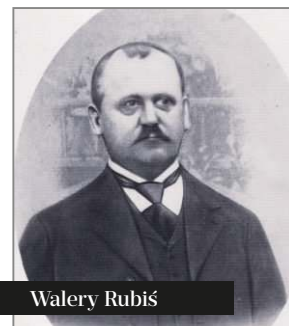

Józef Mąkowski

Antoni Markiewicz

*Rada Obywatelsko
Robotnicza*

Walery Rubiś

Pierwsze posiedzenie Polskiego Sejmu Dzielnicowego w Poznaniu

Na zebraniu, jakie się odbyło dnia 16 listopada 1918 postanowiono skompletować Radę, którą nazwano **Radą Robotniczo-Żołnierską** i dobrano do niej, jako zastępców robotników: Ks. Józefa Białego i Ludwika Cellobera, zaś do Rady Żołnierskiej weszli jeszcze Ludwik Świerkowski, Stanisław Luberski, Narcyz Dynkowski i Friedrich Ostermeyer. Jako zastępcę przewodniczącego obrano Józefa Wadyńskiego, a na jego miejsce jako sekretarza Narcyza Dynkowskiego. Rada liczyła 13 Polaków i 2 Niemców. Z jej ramienia kontrolerem przy Magistracie był Józef Mąkowski, a po nim Antoni Markiewicz. Rada Robotników i Żołnierzy zajęła się przede wszystkim zapewnieniem ładu i porządku w mieście oraz sprawą dostarczenia węgla dla elektrowni, oraz zaopatrzenie w żywność i opał ludność miejską. Celem zapobieżenia wywozowi żywności Komendant Straży wystawił posterunki przy dworcu, na poczcie, przy starej i nowej młeczarni oraz przy odwadach Rynku i drogach wylotowych z miasta. Proponowano, by dla uzyskania opału przebić lasy królewskie, albo w zamian za 10 wagonów węgla wysłać na Śląsk 2x po 200 cetnarów kartofli, 50 funtów masła lub cukier. Starania Kostrzyna o węgiel zakończyły się pomyślnie, dzięki decyzji ks. M. Meissnera ze Środy

o zarekwirowaniu dla potrzeb powiatu pociągu z węglem przeznaczonym do Szczecina. Postanowiono dla usprawnienia pracy Rady i wszystkich innych spraw utworzyć wydziały: Wydział komunikacyjny: (kolej i poczta) Antoni Markiewicz, Ludwik Cellober, Wacław Biskupski i Ludwik Świerkowski. Wydział żywnościowy: Józef Wadyński i Walenty Rubiś. Wydział administracyjny: (biuro burmistrza) A. Markiewicz, w zastępstwie L. Cellober. Wydział pracy: Ludwik Miklaszewski i L. Cellober. Wydział wojskowy: W. Biskupski, Narcyz Dynkowski, J. Wadyński, L. Świerkowski. Wydział policyjny: W. Biskupski, N. Dynkowski, W. Rubiś. Wydział szkolny: ks. prob. Fischbach i ks. Biały.

ks. Henryk Fischbach

ks. Józef Biały

Ludwik Świerkowski

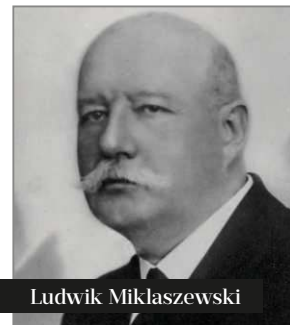
W dniach od 3-5 grudnia 5 delegatów z Kostrzyna i okolic na czele z Józefem Mąkowskim wzięło udział w obradach **Polskiego Sejmku Dzielnicowego** w Poznaniu. Przywrócono też w kostrzyńskiej szkole naukę religii po polsku oraz czytanie i pisanie w języku polskim. 16 listopada został zorganizowany w Kostrzynie 61 osobowy oddział Służby Straży i Bezpieczeństwa pod dowództwem aspiranta Józefa Wadyńskiego, którego zastępcą został sierżant Zygmunt Świerkowski. Pluton ten składający się z doświadczonych w wojsku żołnierzy otrzymywał żołd ze skarbu państwa i kilka karabinów z zapasów średzkich. Żołnierzom pruskim przejeżdżającym przez Kostrzyn odbierano broń i amunicję, której użyto później do wyekwipowania oddziałów powstańczych. Część tej broni przekazano Konspiracyjnej kompanii P.O.W. w Środzie Jak wspominał powstaniec Czesław Wiśniewski – 28 grudnia 1918r. po wybuchu powstania przyjechał z Poznania do Kostrzyna samochód ciężarowy przywożąc broń, amunicję i inne przybory, które złożono w restauracji Sieińskiego obok znajdującego się tam odwachu. Z tej dostawy została wyposażona w okresie powstania wielkopolskiego I. Kompania kostrzyńska.

W powiecie średzkim tworzone w listopadzie 1918 r. również oddziały obrony krajowej nazywane **Strażą Ludową**. W Kostrzynie do straży należeli wszyscy zdrowi mężczyźni w wieku od 18-50 lat. Kompanijnym Kostrzyńskiej Straży Ludowej liczącej 168 członków został starszy cechu szewców Antoni Nowicki, fundator sztandaru dla obwodu 2 Kostrzyńskiego. Komendantem tego obwodu był Tadeusz Ziolecki z Węgerskiego, a komisarzem powiatowym straży Jakub Szlagowski z Drzazgowa.

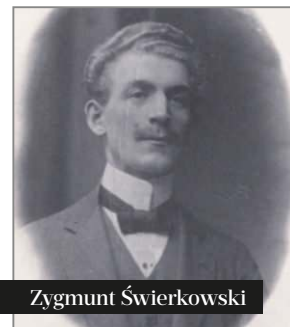
Echo pierwszych strzałów, które padły w Poznaniu **27 grudnia 1918** roku, rozległo się silnym oddźwiękiem na całą Wielkopolskę. Następnego dnia, w godz. przedpołudniowych, na wieść o zbrojnym miechu w Poznaniu Józef Mąkowski zwołał na Rynku w Kostrzynie wiec celem zorganizowania pomocy dla powstańców poznańskich. Odpowiedziała mu zebrana ludność, że dość ma wojny, niech sam

Antoni Nowicki

Ludwik Miklaszewski

Zygmunt Świerkowski

pojździe na powstanie. Pośród pisku i obelżywych wypowiedzi kobiet pod adresem organizatora, wiec skończył się wrzawą, z tym wynikiem, że na powstanie nikt się nie udał. Wieczorem tegoż dnia jeszcze raz bezskutecznie próbowano nakłonić obywatelstwo do udziału w powstaniu. Najwięcej buntował ludzi pewien szewc z Kostrzyna i pewien kolejarz. Jednego z mówców Walentego Andruszewskiego (fabrykanta makaronu) który uderzył w strunę patriotyczną, wyrzucono z sali, a o dalszych obradach nie mogło być mowy.

Wielu mówców wzywało, by nie klócić się, zachować jedność, gdy Ojczyzna w potrzebie. 29 grudnia na zebraniu Rady Robotniczo-Żołnierskiej jej przewodniczący Mąkowski poinformował o wprowadzeniu stanu oblężenia w powiecie średzkim. Ustalono, żeby odbyć kolejnego dnia wiec tylko z udziałem żołnierzy. Jeszcze tego samego wieczoru II obywateli poparło propozycję Rady by wyznaczyć Józefa Wadyńskiego organizatorem powstańców z Kostrzyna. 30 grudnia przy szczelnie zapelnionej sali Huberta przy ul. Pobiedziskiej 4 odbył się wiec żołnierzy, na którym po wysłuchaniu płomiennego przemówienia sierżanta J. Wadyńskiego, towarzysz Koralewski zaapelował o wierność i posłuszeństwo Ojczyźnie. Postanowiono utworzyć 9 zastępów wysłanych do Poznania i 10 zastępów do służby garnizonowej w Kostrzynie pod przewodnictwem Antoniego Nowickiego. Ustalono też hasło, którym zostało sokolskie pozdrowienie „Czołem”. Proponowany na dowódcę kompanii kostrzyńskiej oficer Bardzki z Tarnowa nagle zachorował. W tej sytuacji Wadyński, w porozumieniu z komendą średzką, na jej dowódcę wyznaczył sierżanta Stanisława Maleckiego z Siekier Wielkich. 4 stycznia 1919 r. przybył do Kostrzyna Złotowicz z Czarniejewa, by pomóc utworzyć kompanię powstańczą, która by poszła jako stałe wojsko do Poznania.

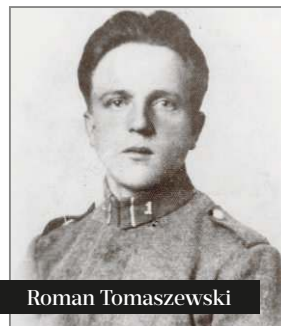
6 stycznia po zaprzysiężeniu przez ks. Henryka Fischbacha ok. 100 osobowa kompania kostrzyńska złożona z młodych żołnierzy odprowadzana przez mieszkańców z chorągwiami i orkiestrą udala się na dworzec kolejowy, a stamtąd do Poznania. Dołączyli do niej kostrzyńscy harcerze należący do konspiracyjnej POW pod władzą Romana Tomaszewskiego, którzy wstąpili następnie do poznańskiej kompanii skautowej. Kompania Kostrzyńska została zakwaterowana w forcie Grolmana i na Ławicy, skąd po wcieleniu do 4 Kompanii Poznańskiego Baonu Zapasowego skierowana została na front zachodni pod Zbąszyniem (późniejszy 10 Pułk Strzelców Wielkopolskich).

W ciągu kolejnych dni stycznia sierżant Wadyński zorganizował pluton Kostrzyński złożony z 38 ochotników głównie starszych wiekiem. Po zaprzysiężeniu w kościele parafialnym w Kostrzynie

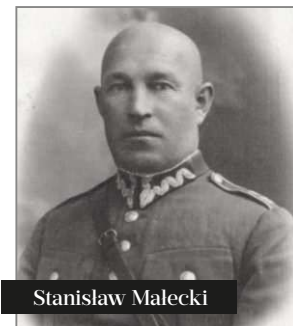

10 Pułk Strzelców Wielkopolskich – ochotnicy z Kostrzyna i Poznania

31 stycznia pluton pod jego dowództwem dotarł pociągiem przez Poznań na front północny na linii Kcynia-Nakło. 3 lutego oddział – włączony do 2 kompanii średzkiej – wziął udział w bitwie pod Szczepicami, gdzie kostrzyńscy zdobyli armaty i mnóstwo innego sprzętu. W walkach na froncie północnym pluton kostrzyński stracił 3 poległych. Pod Studziankami zginęli: Władysław Malecki, Stanisław Drzażdżyński i Franciszek Nowak. Pod wsią Paterek poległ Włodzimierz Miklaszewski, a pod Chodzieżą Józef Szymanowski.

Roman Tomaszewski

Stanisław Malecki

Rozkaz mobilizacji.

Naczelna Rada Ludowa wydała rozkaz mobilizacji żołnierzy polaków roczników 1897, 1898 i 1899 z okręgu wojskowego II., (powiaty Środa i Września).

- 1) Dzień mobilizacji jest poniedziałek dnia 27. stycznia 1919.
- 2) Wszyscy żołnierze polacy powyżej podanych roczników winni się zgłosić na miejscach zbornych na zapozwach podanych.
- 3) Wszyscy żołnierze polacy, powyższych roczników, którzy zapozwu nie odebrali, winni się także natychmiast do Komendy Obwodowej Uzupełniającej w Środzie zgłosić.
- 4) Kto na zapozew na naznaczone miejsce i czas się nie stawia, podpada surowej karze wojennej.
- 5) Zapozwani mają wolną jazdę kolejową do miejsca zbornego za przedłożeniem zapozwu na stacji drogi żelaznej.
- 6) Poborowi muszą zaopatrzyć się w żywność na jeden dzień.

Z rozkazu Dowództwa Głównego sił zbrojnych
byłego zaboru pruskiego.

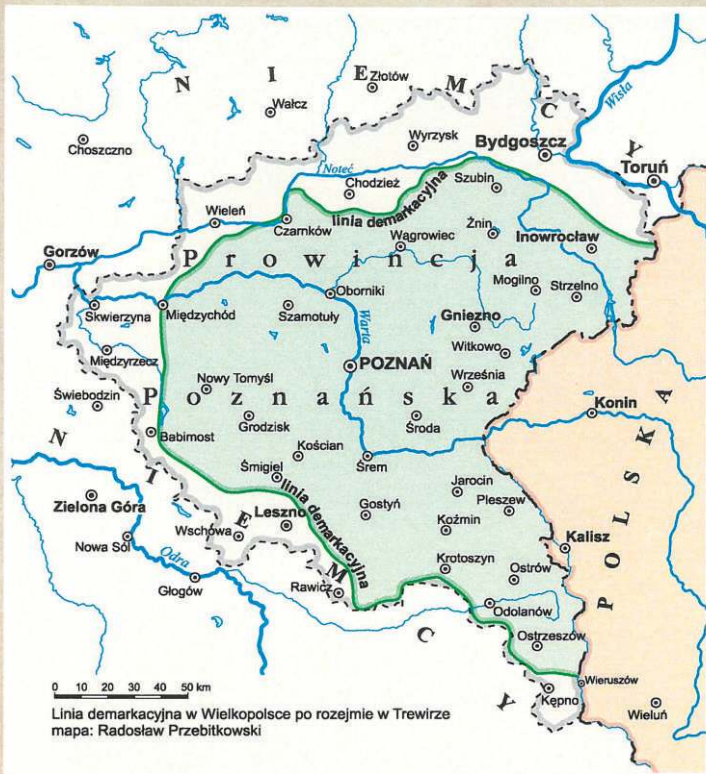
m. p. Dr. Rządkowski,
podporucznik i komendant obwodowy.

Pobór 3 roczników, 17 styczeń 1919 r.

W bojach o niepodległość w różnych formacjach nie zabrakło kostrzyńskich harcerzy walczących w szeregach poznańskiej kampanii skautowej. Wielkim męstwem wyróżnił się walczący w charakterze prostego żołnierza, a później dowódcy odcinka pod Labiszynem, rotmistrz Ignacy Mielżyński z Iwna. Dowodzone przez niego oddziały zdobyły między innymi pociąg pancerny pod Rynarzewem. Piękną kartę w historii Powstania Wielkopolskiego zapisali powstańcy z Gultów, którzy pod dowództwem kaprała Józefa Idaszaka (wychowanek kostrzyńskiego „Sokoła”) zorganizowali oddział w sile 18 ochotników, udając się przez Środę do Poznania, gdzie pełnili służbę na Dworcu Głównym. Stamtąd zostali skierowani na front północny. Tutaj – włączeni do I kompanii poznańskiej – wzięli udział w ciężkich walkach, tracąc tam dwóch poległych: pod Szubinem Wincentego Galanta, a pod Rynarzewem Ludwika Wachacza z Brzeźna. Dzielnie walczyli o wolność w innych bitwach młodzi ochotnicy z okolic Kostrzyna. Pod Szubinem poległ 18-latek Bernard Kozłowski z Czerlejna, a pod Rynarzewem 21-latek Wawrzyn Brodowski z Siekierok. Drugi ochotnik z Czerlejna Stanisław Utrata zginął tragicznie pod Stęszewem.

Pierwszym burmistrzem wolnego już Kostrzyna został w styczniu 1919 r. Ludwik Miklaszewski. W maju 1919 r. Kostrzyn przeżył uroczyste zaprzysiężenie 2000 członków Straży Ludowej obwodu kostrzyńskiego, przy udziale licznych reprezentantów wyższych władz wojskowych. Ofiarą krwi jaką złożyli powstańcy wielkopolscy nie była daremną. W okresie II Rzeczypospolitej pobudowano w Kostrzynie pomnik ku czci powstańców, zburzony przez hitlerowców. Doceniono ich zasługi – choć późno – w 1978 r. W jubileuszowym roku 60-lecia Powstania Wielkopolskiego społeczeństwo Kostrzyna wznosząc pomnik – obelisk uczciło pamięć powstańców. W roku 2015 Rada Miejska nadała imię dowódcy kostrzyńskich powstańców nowo zbudowanemu rondowi i uczciła pamięć Józefa Wadyńskiego tablicą z marmuru.

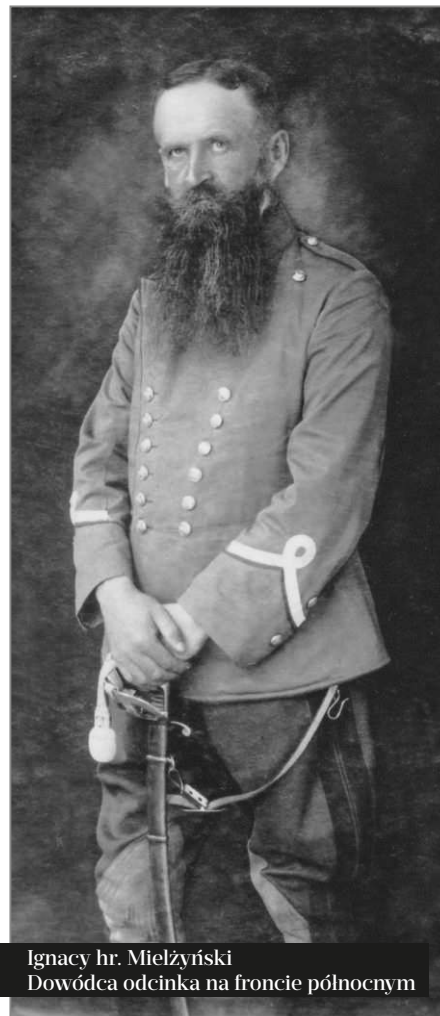

100. ROCZNICA ROZEJMU W TREWIRZE

16.02.1919 - 16.02.2019

ZAKOŃCZENIE ZWYCIĘSKIEGO
POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO

Ignacy hr. Mielżyński
Dowódca odcinka na froncie północnym

Józef Idaszak – Dowódca
Oddziałów z Gultów

Obwieszczenie!

Przypomina się, iż zbieranie się kupykami po ulicach jest zakazane, paragraf 5. stanu obłężenia z dnia 28. Grudnia 1918 r.

Z powodu wybuchu strajku zaskły wypadki, iż strajkujący zmusili pod groźbą, ludzi pracujących do zaprzestania pracy, również uczeni zatrudnionych w przemyśle i rolnictwie. Postępowanie takie jest niedozwolone i o ile podobne wybryki jeszcze będą zachodzić, będzie się występować z całą surowością.

2. Wszelkie restauracje i lokale muszą być o godzinie 7. w wieczór zamknięte, tak samo nie wolno nikomu po godzinie 7. w wieczór znajdować się na ulicy bez próbnego pozwolenia tej samej Komendy Wojskowej.

Wszelkie zaburzenia i zakłócenia spokoju publicznego oddawane będą pod dowód sąd wojenny. Wykrywa się zatem wszelkich bez wyjątku do zachowania spokoju i rozważli. Wszelkie zebrania muszą być poprzednio z porządkiem obrad na Komendzie Wojskowej zgłoszone.

Kostary, d. 10. III. 19.

Zyg. Siwickowski

Komenda Wojskowa
Poznań

Wykaz noszący z Młodzieży Koszaryńskiego z kupy i redakcji do zapoznania.

Nr	Nazwisko i Imię	Stosunek	Wzrost	Nr	Nazwisko i Imię	Stosunek	Wzrost
1.	Władysław Józef	Schwarz	172	33.	Lucjan Tomasz	Komenda	172
2.	Krzysztof Józef	"	172	34.	Leopold Siedlowski	"	172
3.	Kowalewski Franciszek	"	172	35.	Wojciechowski Bronisław	"	172
4.	Włodzisław Władysław	Komenda	172	36.	Kowalewski Szymon	"	172
5.	Lasiewicz Józef	"	172	37.	Lasiewicz Józef	"	172
6.	Kisielewski Stanisław	"	172	38.	Kisielewski Franciszek	"	172
7.	Podolak Józef	"	172	39.	Kisielewski Leon	"	172
8.	Łuciwski Leon	"	172	40.	Kisielewski Władysław	"	172
9.	Lasowicz Józef	"	172	41.	Doradzowski Stanisław	"	172
10.	Katyczak Józef	"	172	42.	Monarcha Antoni	"	172
11.	Jankowski Józef	"	172	43.	Dworcowski Stanisław	"	172
12.	Blum Franciszek	"	172	44.	Janowski Henryk	"	172
13.	Kubacki Władysław	"	172	45.	Janowski Józef	"	172
14.	Markowski Stanisław	"	172	46.	Doradzowski Stanisław	"	172
15.	Doradzowski Józef	"	172	47.	Bogusławski Stanisław	"	172
16.	Katyczak Stanisław	"	172	48.	Bogusławski Józef	"	172
17.	Łuciwski Józef	Komenda	172	49.	Kowalewski Mikołaj	"	172
18.	Łuciwski Szymon	"	172	50.	Łuciwski Antoni	"	172
19.	Kisielewski Józef	"	172	51.	Dworcowski Tomasz	"	172
20.	Kisielewski Józef	"	172	52.	Filary Stefan	"	172
21.	Kisielewski Władysław	"	172	53.	Kisielewski Władysław	"	172
22.	Kisielewski Tomasz	"	172	54.	Włodzisław Józef	"	172
23.	Łuciwski Władysław	"	172	55.	Kisielewski Michał	"	172
24.	Kisielewski Stanisław	"	172	56.	Łuciwski Michał	"	172
25.	Kisielewski Józef	"	172	57.	Kisielewski Michał	"	172
26.	Kisielewski Józef	"	172	58.	Bogusławski Stanisław	"	172
27.	Kisielewski Józef	"	172	59.	Kisielewski Stanisław	"	172
28.	Kisielewski Władysław	"	172				
29.	Kisielewski Józef	"	172				
30.	Kisielewski Józef	"	172				
31.	Kisielewski Franciszek	"	172				
32.	Kisielewski Józef	"	172				

9/ Spisowicie!

Rekomenda srodzka wskazata, by Pluton
Kostrzynski zostawil 35 chleba do Smatkiawa
celem obsadzenia tamtejszego oboru jenciu nie-
mieckich.

Oswiadczenie pomy uwzbawianiu odobrze
dla naszego Plutonu, ze gdy Pluton wyrusza
bzdziez z Kostynem Nj bakiu sie stawiciz.
Najmiejcie sie razem ochocow.

PLUTON KOSTRZYNSKI
3 KOMP. SREDZKA

L. Lioventowski
Kostyn. 3. 17. 1. 19.

Major
L. Lioventowski

Nr kry.	Nazwisko i imie	Podpis i swaga	Nr kry.	Nazwisko i imie	Podpis i swaga
1.	Lubowski	zpowiedzial	chorzly	Ofico	niezadowolony
2.	Kopinski	zpowiedzial			
3.	Kostkowski	zpowiedzial			
4.	Wroblewski st.	zpowiedzial			
5.	Wroblewski m.	zpowiedzial			
6.	Miklancowski	zpowiedzial			
7.	Wieruski G.	zpowiedzial			
8.	Tiebiawski	zpowiedzial			
9.	Lisowski	zpowiedzial			
10.	Nawicki W.	zpowiedzial			
11.	Kowalski B.	zpowiedzial			
12.	Kubis	zpowiedzial			
13.	Katolicki	zpowiedzial			
14.	Wieruski G.	zpowiedzial			
15.	Kozyski	zpowiedzial			
16.	Walcak	zpowiedzial			
17.	Kozyski	zpowiedzial			
18.	Kozyski	zpowiedzial			
19.	Szymanski W.	zpowiedzial			
20.					

Jan Forszpaniak – chorząy plutonu kostrzynskiego

Wspomnienia z powstania Wielkopolskiego Ludwika Świerkowskiego z Kostrzyna

Formowanie plutonu kostrzyńskiego

Fala rewolucji niemieckiej zastała mnie w Stralundzie przy 42 pułku piechoty niemieckiej. Stąd biegiem bez munduru – tylko w płaszczu – i w obdartych butach, nie do pary, do domu do Kostrzyna. Tu stanąłem, głodny i niewyspany dnia 11 listopada 1918. Zaraz na dworcu w Kostrzynie spotkałem p. Józefa Wadyńskiego z Andrzejewa, który równie wrócił tylko do frontu z nad Morza Niemieckiego, gdzie wylawiał miny, oznajmiając mi, że wieczorem tegoż dnia ma się odbyć zebranie, celem założenia Rady Obywatelsko-Robotniczej, którą kilka dni później przeistoczono na Radę Robotników i Żołnierzy.

W Radzie Robotników i Żołnierzy obrano mnie sekretarzem dnia 27 listopada 1918. Zadaniem moim było wystawiać papiery wszystkim urlopowanym aż do zwolnienia żołnierzom, przejeżdżającym przez Kostrzyn czy to pojedynczo, czy też w formacjach. Byli oni z tego bardzo radzi, gdyż każdy miał tej wojny już po same uszy. Żołnierze musieli, rzecz jasna, pozostawiać broń i amunicję jakie posiadali w Kostrzynie, którą zużyliśmy później do wyekwipowania na nią powstańców naszych.

Pierwszy oddział Kostrzyński wyruszył, sformowany na polecenie komendy średzkiej, przez Józefa Wadyńskiego do Poznania dnia 6 stycznia 1919r. Dowodził nim sierżant Antoni Malecki z Siekierk Wielkich, syn tamtejszego stangreta dworskiego. Kompanja ulokowana w reducie Grollmanna i została później wcielona na 4-tej kompanii poznańskiego baonu zapasowego na front zachodni pod Perzyny, na południe od Zbąszynia. Przy reorganizacji wojsk powstańczych została ona wcielona do 10 pułku Strzelców Wlkp., którego dowudcą był kapitan Andrzej Kopa z Trzciellna.

Po wyjściu tej kompanii zajął się ówczesny sierżant Józef Wadyński organizacją dalszych oddziałów powstańczych i sformował pluton kostrzyński, który wszedł później w skład drugiej kompanii średzkiej pod dowództwem ówczesnego sierżanta, Leona Kasprowiaka

z Pieczkowa. Obowiązki sierżanta sztabowego tego plutonu pełnił mój brat Zygmunt Świerkowski, a ja załatwiałem sprawy biurowe. Żołd o strawne odbierał pluton ten z komendy Średzkiej, dokąd jeździłem często w sprawach służbowych. W Kostrzynie pełnił pluton służbę wartowniczą i wystawiał nocne patrole. Ponieważ i brat mój Władysław Świerkowski stanął do szeregów powstańczych pod Łabiszyn, gdzie dowódcą był hr. Ignacy Mielżyński z Iwna, było nas trzech braci w formacji ochotniczych, aby bić naszego odwiecznego wroga.

Pluton kostrzyński wyruszył dnia 30 stycznia na odcinek 4 (Kcynia) frontu północnego.

Rano, o godzinie 6-tej tegoż dnia udałem się z rozkazu dcy plutonu Józefa Wadyńskiego do Poznania, do odnośnych władz wojskowych, aby się wystarać o umundurowanie. Załatwiwszy sprawę i wróciwszy po południu do Kostrzyna, dowiedziałem się, że pluton w międzyczasie, po odebraniu od niego przysięgi przez ks. prepozyta Fischoacha, odjechał o godzinie 1-szej do Poznania żegnany owacyjnie przez ludność miasteczka.

Nie zastawszy mego oddziału w Kostrzynie, choć schorowany na wojnie światowej, nie pozostałem w domu, ale wyruszyłem na bój za ukochaną Ojczyznę. Zapakowałem sobie najpotrzebniejsze części bielizny, rzuciłem pozostającym w domu ojcu i siostrze ostatnie „zostańcie z Bogiem” i wyruszyłem również za oddziałem, który znalazłem w Poznaniu w koszarach b. 6-tego pułku grenadierów. Pluton otrzymał tam umundurowanie, jednak ponieważ przybyłem za późno, dostał mi się tylko płaszcz i spodnie.

Z Poznania udał się pluton kostrzyński 31 stycznia 1919 do Gniezna, gdzie otrzymał obiad i dalszy prowiant. Prócz tego wręczono każdemu żołnierzowi po 2 ręczne granaty i 120 naboju karabinowych. Noc spędziliśmy w koszarach piechoty, aby na drugi dzień 1 lutego wyruszyć do Kcyni na front.

Do Kcyni przybyliśmy przed południem wraz z plutonem zaniemyskim, który się z nami połączył w Poznaniu. Na czele oddziału trzepotał sztandar, niesiony przez Jana Forczpaniaka. Sztandar ten dał do dyspozycji oddziału mistrz malarski śp. Antoni Markiewicz.

W Kcyni stanęli następujący powstańcy: 1. Józef Wadyński, dca plutonu, 2. Zygmunt Swierkowski sierż. Sztabowy plut. 3. Banaszak Jan, 4. Bigos Andrzej, 5. Drzażdżyński Andrzej, 6. Forszpaniak Jan, 7. Guciński Michał, 8. Jankowski Jan, 9. Kędziora Michał 10. Korcz Jan 11. Kubiak Michał, 12. Kunikowski Jakób, 13. Kubacki Walenty, 15. Krynowiecki Jan, 15. Landsberczak Jan z Sannik, 16. Lasiewicz Jan, 17. Lasiewicz Teofil, 18. Luczak Tomasz, 19. Lukomski Władysław, 20. Malecki Władysław, 21. Markiewicz Maksymilian, 22. Monarcha Antoni, 23. Nowak Józef, 24. Nowak Franciszek I. (z ojca Antoniego), 25. Nowak Leon, 26. Nowicki Stanisław, 27. Pszeniczny Kazimierz, 28. Ratajczak Jan, 29. Ratajczak Kazimierz, 30. Rozwadowski Marcin, 31. Sieiński Ludwik, 32. Szczepaniak Stefan, 33. Świerkowski Ludwik, 34. Wiśniewski Czesław, 35. Zielichowski Wacław.

Bitwa pod Kcynią 3.02.1919.

W Kcyni zakwaterowano nas na jedną noc w Seminarjum Nauczycielskim, gdzie też stała nasza kuchnia polowa. Na drugi dzień, w niedzielę, równocześnie święto Matki Boskiej Gromnicznej wyruszyliśmy z całą drugą kompanją pod dowództwem Leona Kasprowiaka i sierż. Sztabu Walentego Grzebszyka, szosą wiodącą do Szubina na odsiecz temu miastu, które zajęli byli Niemcy. Na noc zatrzymaliśmy się na folwarku Zalesie, na połowie drogi pomiędzy Kcynią, a Szubinem. Znajdowało się tam wiele wojska powstańczego i kwatera sztabu generalnego z por. Mieczysławem Paluchem na czele. Była tam kompanja nekielsko-wrzesińska Beutlera, poznańska Sepińskiego, gnieźnieńska Wachta i inne. Spotkałem tam młodego chłopca Lechowskiego, któremu dałem papierosa, a którego jak się później dowiedziałem, Niemcy zamordowali.

W Zalesiu pozostaliśmy całą noc, rozlokowani po oborach w pogotowiu alarmowym. Rano posiliłem się mlekiem, wprost od udoju.

Rano dnia 3 lutego 1919 zmieniło dowództwo oddziału decyzję, bo zamiast marszu na Szubin otrzymaliśmy rozkaz odmaszerowania pośpiesznie do Kcyni, bo tam przedarł się był jeden bataljon Heimatschutzu pod Dębogórz i stanął w oddaleniu zaledwie kilka kilometrów od Kcyni, oczekując na przybycie drugiego batalionu Heimatschutzu, operującego od Nakła, który wszedł częściowo w bój z naszymi oddziałami z Zalesia, podążającymi do Szubina. Walka ta toczyła się pod Słonarami i Szaradowem. Kompanja nasza była przeznaczona do zaatakowania Niemców z tyłów i z flanki. Jednak do walki z piechotą niemiecką wogóle nie doszło, bo ta pouchodziła już, zanim zostaliśmy przetransportowani na plac boju, pod Szczepice i Zabłocie, na północ w lasy, gdzie się zupełnie rozproszyła. Tu pozostała jedynie, wbrew wszelkiej taktyce wojennej artylerja bez obsłony piechoty, na którą skierowaliśmy nasz atak.

Tymczasem podeszliśmy bliżej nieprzyjaciela. Nasza artyleria pod Bąkiem oddała kilka strzałów w kierunku pozycji artylerii niemieckiej. Myśmy się znajdowali na śnieżnej równinie, skąpo porośniętej drzewami, wychodząc z poza tych zasłon, ujrzelśmy nagle na prawo od nas baterię ciężkich haubic niemieckich, ziejących na nas szrapnelami i granatami z odległości nieco większej jak kilometr. Jediną zasłoną przeciw artylerii były kopce z ziemniakami, znajdujące się na południe od drogi wiodącej z Szczepic do Suchoręczu. Dalej więc za kopce! Tu stąd ostrzeliwaliśmy nieprzyjaciela, nie wyrządzając mu jednak z powodu znacznej odległości większej szkody. Tymczasem otworzyła nasza artyleria ogień na haubice niemieckie, które skierowały swe pociski w kierunku pierwszej, przestając nas ostrzeliwać. W międzyczasie rozpoczął już pinton zaniemyski, znajdujący się zupełnie na prawym skrzydle naszej tyraliery, zachodzić na artylerię nieprzyjacielską z boku. Ta oddawszy jeszcze nerwowo kilka salw w kierunku naszym, wstrzymała nagle ogień i zaczynała się pospiesznie przygotowywać do ucieczki.

Spostrzegłszy, rzuciła się cała linia tyralierska biegiem na przelaj pól do skraju lasu pomiędzy Zabłociem a Suchoręczkiem, gdzie znajdowała się pozycja artylerii nieprzyjacielskiej. Tu przechwyciłem wóz bagażowy zaprzężony w trójkę koni, a zupełnie pod borem spostrzegłem samotnie już stojącą armatę połową 10,5. Biegnać dalej drogą wiodącą do w lesie od Suchoręczka do szosy Kcynia – Nakło przedstawiła się oczom naszym radosna niespodzianka: cała droga była zatarasowana porzuconym przez uciekających w popłochu Niemców sprzętem wojskowym i wozami. Zdobyliśmy tu cztery haubice 15 cm, 2 armaty połowe 10,5, 2 miotacze min. 4 karabiny maszynowe wraz z wozami, wozy taborowe, wóz sanitarny i mnóstwo porozrzucanych karabinów, plecaków, pasków z ładownicami, a nawet płaszczów, aby nie przeszkadzały im w ucieczce. W kuchni polowej pitulila się smaczna gęsina, której Niemcy nie zdołali już skosztować, a która w przeciągu kilku minut zginęła w żołądkach zgłodniałych powstańców.

Podczas gdy część naszych zajęła się odtransportowaniem zdobyczy do Kcyni, udałem się z kilku kostrzyniakami i bratem moim Zygmuntem w kierunku szosy. Na szosie zauważyliśmy pod Czerwonakiem nieprzyjacielski pociąg pancerny, który zamierzaliśmy podejść. Niepostrzeżeni przez Niemców doszliśmy aż do Karczmy Czerwonak, znajdującej się na małej polanie pomiędzy torem kolejowym a szosą. Kilku z nas, pomiędzy nimi Kubacki Walenty i ja, podeszliśmy aż pod budynek stojący zupełnie prawie obok toru kolejowego i zawołaliśmy do Niemców, kto oni. Na to padła odpowiedź: „Kommit mal her, ihr verfluchten Pollaken”. I z pociągu stojącego na miejscu posypał się grad kul z karabinów maszynowych i armatki rewolwerowej.

Drogą okrężną, przez gąszcz leśny, złączyłem się na szosie z towarzyszami innymi, a pociąg pancerny zwrócił się w pełnym spokoju, już przez nikogo nie zaczepiony, do Nakła. Na odgłos strzelaniny z pociągu pancernego wysłała i również nasza artyleria dwa pociski, które pasły i eksplodowały zupełnie w pobliżu nas, ale już po odjeździe pancernki.

Nie pozostało nam nic innego, jak wracać do reszty oddziału.

Wróciwszy na miejsce zatarasowanej taborami i armatami drogi, zaprzagnałem z moim bratem Zygmuntem do jednego ze stojących tamże wozów, aby go odwieźć do Kcyni.

Znużeni i wycieńczeni dowlokliśmy się do żwirówki. Tu as miały już inne wozy i armaty, bo nasze konie co chwilę przystawały. Do Kcyni przyjechaliśmy późno w nocy stawając przed grabarzem, gdzie się świeciło światelko w oknie. Zapukaliśmy do okna – grabarze poczęstował nas po filiżance gorącej kawy i chlebem, który nam zgłodniałym smakował nadzwyczajnie. Konie tymczasem również odpoczęły i dowlokły się do Kcyni na rynek, gdzie stała już zwieziona cała zdobycz. Na posterunku stał tu Zielichowski z Kostrzyna.

W nocy zbudził nas Zielichowski – przynosząc nam dwie butelki wina, które znalazł na wozie, który przywieźliśmy z pod Zabłocia. Nie wiedzieliśmy o tem, bo były one zakryte sianem. Wino to było prawdziwym balsamem na nasze zziębnięte żołądki, to też wychyliliśmy je duszkiem – poczem zasnęliśmy twardym snem.

Oswobodzenie Studzienek

W dniu następnym 4 lutego 1919 r. wymaszerowaliśmy w kolumnie sekcyjnej do Zabłocia na postój. Tu się odbyła gremjalna zbiórka oraz podział kompanii na patrole i placówki. Na prawo od nas w Sucho-ręczku stał z kompanią kulomiotów gnieźnieńskich porucznik Kreug, na lewo zaś w Rozstrzembowie podpor. Breliński z poznańską kompanią kulomiotów.

Dnia 7-ego lutego o godzinie 4-tej rano odbyła się zbiórka kompanii przed dowódcą. Na rozgrzewkę wypilem sobie z rana razem z innymi, kubek wódki i wyruszyliśmy żwirówką w kierunku Nakła.

Za karczmą, zwaną Czerwonak, tam gdzie po prawej stronie szosy kończy się las, a rozpoczyna rozległa polana, rozsypała się kompania w linie tyraljerską, która zaczęła postępować naprzód w kierunku Studzienek. Po przebyciu mniej więcej 400 metrów spostrzegli nas Niemcy, którzy mieli ustawione trzy kulomioty na południe od drogi z Studzienek do Dąbrowy. Zaalarmowali w jednej chwili całą załogę, która otworzyła na nas w jednej chwili silny ogień z kulomiotów

doskonale zamaskowanych. Ponieważ pomiędzy naszą linią tyraljerską a pozycją niemiecką było zupełnie gładkie pole, niepodobna było podejść Niemców frontalnym atakiem, I tak przeleżeliśmy, ostrzeliwując się wzajemnie, zmarzli i nawpół skostniaли z mrozu, prawie do południa. Wycofać się nie mogliśmy również, bo na gołym polu nie było żadnej osłony, a mogło nas uratować jedynie zajęcie nieprzyjaciela z fleuki, z naszego prawego skrzydła. Tu znajdowali się dowódca plutonu, Józef Wadyński, Jan Korcz, Ludwik Świerkowski, Andrzej Bigos i jeszcze kilku innych, którzy pojedynczo pobiegli do lasu, oddalonego jeszcze około 150 metrów. Podczas przebiegania do skraju lasu został ranny Józef Wadyński w prawą rękę i Andrzej Bigos w pierś. Tu znalazł się niespodziewanie Dr. Stanisław Sikora, obecnie lekarz w Środzie, który będąc zupełnie na naszym lewym skrzydle, podbiegi w ogniu nieprzyjacielskim aż do nas i zabandażowawszy rannych zaszedł wspólnie z nami na tyły niemieckie.

Tymczasem rozpoczęli nas Niemcy obstrzeliwać z wioski Studzienki w kierunku dworca i tartaku. Obsada drugiego i trzeciego kulomiotu uciekła również, pozostawiając broń na miejscu – przy ostatnim kulomiotcie leżało trzech zabitych wrogów.

Po prawej stronie szosy do Nakła stało kilka zabudowań gospodarczych, do których podchodziło lewe skrzydło naszego oddziału. Tu spotkałem też już kilka zabudowań gospodarczych, do których podchodziło lewe skrzydło naszego oddziału. Tu spotkałem też już kilka kostrzyniaków, a w chwili naszego podchodzenia został ranny Jan Ratajczak w ramię. Ja pobiegłem dalej, na drugą stronę szosy, gdzie stała karczma. W pierwszej chwili miałem obawę wejść do wnętrza, ale rzuciłem jeden granat ręczny do karczmy, a drugi do stodoły. Huk i wybuch. Odczekuję chwilę i wpadam do wnętrza, gdzie nie było nikogo. Wypadłem z powrotem za węglem karczmy i zaczynam strzelać do leśnicówki, skąd dochodził nas ogień. Ale to było stanowisko niebezpieczne, bo o mało nie zabiła mnie ustrzelona cegła, ale zrzuciła mi tylko czapkę. Skoczyłem więc na drugą stronę żwirówki.

Do mnie się przyłączył kapral Wincenty Siwek z Marjanowa pod

Dominowem, który miał zaatakować Niemców od tyłu. Poblądził on jednak w lesie i przybył na miejsce za późno bo już po wypędzeniu Niemców przez nas z ich pozycji. Z nim razem poszło również kilku kostrzyniaków, między innymi Leon Sieiński, Franciszek Nowak i inni. Nowak zginął tu śmiercią walecznych, rozszarpany przez ręczny granat, który eksplodował podczas przedzierania się grupy Siwka przez gęste zarośla leśne.

Ja poszedłem na podwórze jednego z zabudowań po prawej stronie szosy, obrałem sobie miejsce na kupie zmarzniętej mierzwy, oparłem karabin na płocie i stamtąd celnymi strzałami kładłem uciekających przez tor kolejowy Niemców.

Później przesunąłem się dalej do toru, gdzie przybiegł do mnie Maksymilian Markiewicz, również kostrzyniak, z którym wspólnie otworzyliśmy teraz ogień na uciekającego wroga. W międzyczasie padło również z naszej strony od Dębogóry, kilka strzałów armatnich, ale było już po walce. Od jednego granatu zapaliła się jedynie stodoła, która splonęła.

Niemcy opuszczali Studzienki w popłochu. Markiewicz Maksymilian i ja puściliśmy się biegiem za nimi do wioski. Ja wpadłem za trzema uciekającymi do budynku, z których jeden oddał zaraz brzing 7,6 mm. Błagając mnie, abym go nie zabijał. Drugi był ranny. Już napół rozebrany. W pobliskim gospodarstwie miały być dwie pielęgniarki niemieckie, które sprowadziła Markiewicz, aby obandażowały rannego Niemca. W tymże samym budynku pokazano mi też zabitego dowódcę Niemców. Był to Leutnant Partenheimer.

Potem przetrzasnęliśmy całą wioskę, w której zdobyliśmy cztery karabiny maszynowe, dużo chleba, ręcznych granatów, karabinów ręcznych i naboji. Zdobyłem tu też jednego konia, na którym Maksymilian Markiewicz pojechał do Kcyni. Tu wpadło też w ręce nasze kilkadziesiąt jeźców oraz dwie pielęgniarki Czerwonego Krzyża. Była też pokaźna ilość zabitych Niemców. W sprawie zabrania do niewoli pielęgniarek musiałem później zeznawać, że się im żadna krzywda nie działa.

Poległo tu też trzech naszych: Nowak Franciszek, o którym mówiłem wyżej, kawaler, Drzażdżyński Andrzej, młody małżonek i Władysław Malecki, ojciec nieletnich dzieci.

Pod wieczór tegoż samego dnia nadjechał z Nakła niemiecki pociąg pancerny. Byłem przemarznięty i głodny, że się ledwie trzymałem na nogach. Stałem na posterunku na nasypie kolejowym. W tem nadszedł jakiś oficer i rozkazał mi iść naprzód. Usłuchałem rozkazu, ale przemęczenie mnie zmogło, tak, że po oddaniu kilku strzałów cofnąłem się z powrotem i powlokłem się na kraniec wioski, gdzie spotkałem jednego z innych towarzyszy kostrzyńskich i trzech śródzkich. Kostrzyniaka posłałem po kury do leśniczówki. Przyniósł trzy, już zarżnięte, które ugotowała nam Niemka – kolonistka w rosole. Był to specjal znakomity, zwłaszcza po rannej głodówce. To też spożywszy Boże dary i napiwszy się gorącej kawy, wyciągnęliśmy się na słonie i spaliśmy aż do samego rana.

Na drugi dzień, dnia 8-go lutego wymaszerowaliśmy po dobytej zbiorce do Polichna, ale szeregi nasze się bardzo przerzedziły. Nikt nie chciał już iść naprzód. Jedną część oddziału była w Polichnie bowiem już od wieczora dnia poprzedniego. Ja wysunąłem się na czoło i tak dodając sobie wzajemnie odwagi, dotarliśmy na miejsce postoju kompanii, gdzieśmy się rozkwaterowali. Tu przybyło jeszcze z Kostrzyna trzech towarzyszy i to: Edmund Markiewicz, Franciszek Blum i Józef Szymanowski. Dostaliśmy tu najpierw po kawalku sera tyłżyckiego, a następnie obiad.

W dniu następnym miało wjechać do Kostrzyna na pogrzeb poległych kolegów broni trzech kostrzyniaków z dowódcą plutonu Józefem Wadyńskim na czele. Z Kcyni przyjechaliśmy na drugi dzień rano do Kostrzyna, właśnie na czas, aby brać udział w pogrzebie. Pogrzeb był wspaniały. Trzy trumny – trzy trupy – ofiary za wolność Ojczyzny.

Pomyślałem sobie jak to pięknie – lecz oczy mi łzały, a dziś myślę dlaczego Bóg mnie oszczędził, abym patrzył obecnie na to co się dzieje.

Helena Żuomska z Powstańcami W. Szymańskim i F. Blumem

Byłem chory i udałem się do Dra Kubego. Miałem obmarżnięte ręce i nogi; nie mogłem spać całą noc. Musiałem opowiedzieć Dr. Kubemu o przebiegu walk, na co mi odpowiedział, że Ojczyzna mi to będzie pamiętać. Leczył mnie bezpłatnie, a aptekarz Józef Mąkowski również nic nie żądał ode mnie za lekarstwa.

Po kilku dniach zatelefonował do mnie ze Środy Józef Wadyński, który objął po powrocie z pod Kcyni dowództwo 1-szej komp. Baonu Śródzkiego, abym się stawił niezwłocznie w Środzie, celem dopomożenia mu w organizacji oddziałów.

Oddali wszystko dla ojczyzny

Kostrzyniacy w innych formacjach powstańczych

I Kompania Skautowa przed wyruszeniem na odsiecz Lwowa

General Daniel Konarzewski

Roman Koperski

Władysław Bigos

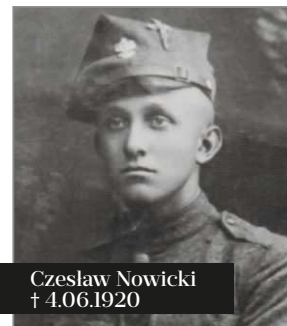

Ludwik Luberski

Franciszek Blum

*Walczyli dla Wielkopolski
i w obronie Kresów
Wschodnich*

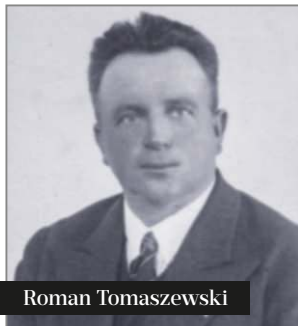
Czesław Nowicki
† 4.06.1920

Związek Weteranów Powstań Narodowych w Kostrzynie (1934–1938)

Lp.	Imię i nazwisko	Stopień	Data i miejsce urodzenia	Zawód	Miejsce pobytu
1	Banaszyński Jan	plutonowy	16.12.1894 – Sobótka	piekarz	Kostrzyn
2	Bigos Władysław	plutonowy	24.06.1896 – Kostrzyn	garncarz	Kostrzyn
3	Binkowski Nikodem	kapral	08.09.1900 – Solecznica	kupiec	Kostrzyn
4	Blum Franciszek	kapral	27.11.1894 – Dortmund	elektryk	
5	Borski Ignacy	szeregowy	15.07.1900 – Kostrzyn	murarz	Kostrzyn
6	Budzyński Józef	starszy szeregowy	14.03.1878 – Środa	piekarz	Kostrzyn
7	Deregowski Wincenty	starszy szeregowy	25.03.1895 – Kostrzyn	szofer	Kostrzyn
8	Draheim Edmund	sierżant	03.09.1901 – Pępowo	kupiec	Kostrzyn
9	Fiebig Mieczysław	sierżant	13.12.1899 – Berlin	kuchmistrz	Kostrzyn
10	Fischbach Henryk	kapelan	14.01.1876 – Kecko	emeryt	Gneczno
11	Forszpaniak Jan	kapral	05.05.1879 – Kostrzyn	woźny	Kostrzyn
12	Gawroński Czesław	sierżant	15.07.1900 – Kostrzyn	kołodziej	Kostrzyn
13	Golebiewski Wacław	plutonowy	20.08.1898 – Strumiany	woźny	Kostrzyn
14	Góralski Franciszek	sierżant	30.03.1889 – Strumiany	urzędnik	Rawicz
15	Jachnik Stanisław	kapral	20.04.1896 – Sokolniki	piekarz	Kostrzyn
16	Janiak Stefan	sierżant	24.07.1901 – Kostrzyn	kupiec	Poznań
17	Juchacz Stanisław	kapral	3.05.1894 – Tarnowo	urzędnik	Opalenica
18	Kaczor Stanisław	szeregowy	01.05.1874 – Poznań	dekarz	Góra
19	Kaniewski Teodor	ogniomistrz	31.03.1870 – Kostrzyn	piwowar	Czempiń
20	Kozłowiec Franciszek	kapral	16.07.1889 – Kostrzyn	emeryt	Bronisław
21	Kunikowski Jakub	starszy sierżant	08.07.1874 – Górszewice	urzędnik kolejowy	Kostrzyn
22	Kruszona Józef	bombardier	08.03.1896 – Kostrzyn	kolejarz	Starczanowo
23	Kwiatkowski Władysław	starszy sierżant	27.05.1900 – Września	piwiarz	Kostrzyn
24	Lipiński Michał	szeregowy	20.08.1898 – Kostrzyn	kolejarz	Kostrzyn
25	Lachajczyk Józef	szeregowy	05.03.1900 – Wierzyce	robotnik	Kostrzyn
26	Łowiński Stanisław	plutonowy	19.10.1898 – Strumiany	murarz	Środa
27	Łuczak Franciszek	bombardier	24.01.1987 – Wydzierzewice	kołodziej	Kostrzyn
28	Łuczak Tomasz	szeregowy	09.12.1877 – Targowa Górka	robotnik	Kostrzyn
29	Markiewicz Edmund	kapral	13.11.1895 – Kostrzyn	malarz	Kostrzyn
30	Matysek Stanisław	plutonowy	02.03.1901 – Bógdaj	sekretarz miejski	Kostrzyn

Lp.	Imię i nazwisko	Stopień	Data i miejsce urodzenia	Zawód	Miejsce pobytu
31	Mikolajczak Antoni	szeregowy	13.01.1901 – Kostrzyn	fryzjer	Kostrzyn
32	Mikolajczak Ludwik	kapral	05.08.1898 – Kostrzyn	sekretnarz miejski	Rogoźno
33	Miś Jan	starszy sierżant	11.11.1890 – Hrošnica	rolnik	Strumiany
34	Młodzikowski Ignacy	starszy szeregowy	28.12.1892	robotnik	Klony
35	Monarcha Antoni	szeregowy	31.12.1879 – Bierzglinek	dekarz	Kostrzyn
36	Niemier Stanisław	bombardier	07.05.1898 – Strumiany	rolnik	Strumiany
37	Nowak Leon	starszy sierżant	01.02.1892 – Kostrzyn	rzeźnik	Kostrzyn
38	Nowicki Roman	szeregowy	20.02.1900 – Margonin		Kostrzyn
39	Nowicki Antoni	sierżant	14.05.1871 – Kostrzyn	szewc	Kostrzyn
40	Okarna Jan	szeregowy	06.01.1897 – Zaczarnia		Kostrzyn
41	Piasecki Józef	kapral	31.08.1900 – Kostrzyn	robotnik	Kostrzyn
42	Piekarczyk Ignacy	kapral	19.01.1899 – Kostrzyn	siodlarz	Kostrzyn
43	Prusakiewicz Ignacy	kapral	23.07.1897 – Kostrzyn	robotnik	Kostrzyn
44	Rubiś Edmund	plutonowy	05.10.1896 – Kostrzyn	kupiec	Kostrzyn
45	Rutkiewicz Jan	szeregowy	05.06.1896 – Kostrzyn	obuwnik	Leszno
46	Sadyś Franciszek	plutonowy	30.09.1895 – Nowojewo	stangret	Tarnowo
47	Sieirski Ludwik	szeregowy	15.08.1897 – Kostrzyn	kupiec	Kostrzyn
48	Śmigiełski Stanisław	szeregowy	02.09.1899 – Mała Górka	robotnik	Kostrzyn
49	Szymaniak Jan	plutonowy	27.05.1872 – Środa	kowal	Kostrzyn
50	Szymaniak Józef	kapral	27.02.1891 – Kostrzyn	robotnik	Swarzędz
51	Szymański Piotr	sierżant	20.02.1895 – Kostrzyn	urzędnik	Poznań
52	Świerkowski Ludwik	chorąży	23.08.1887 – Kostrzyn	kupiec	Kostrzyn
53	Świerkowski Zygmunt	kapral	13.07.1882 – Kostrzyn	stolarz	Kostrzyn
54	Tomaszewski Roman	sierżant	14.02.1900 – Kostrzyn	dekarz	Kostrzyn
55	Tomicki Józef	kapral	14.02.1896 – Turstowo	robotnik	Jagodno
56	Tomyślak	starszy szeregowy	26.09.1898 – Poznań	kolejarz	Kostrzyn
57	Tórz Franciszek	starszy szeregowy	23.09.1899 – Kostrzyn	piekarz	Kostrzyn
58	Wadyński Józef	porucznik	16.02.1891 – Andrzejewo	ziemianin	Andrzejewo
59	Walczak Czesław	starszy szeregowy	09.07.1901 – Bielbег	robotnik	Kostrzyn
60	Walczak Szczepan	starszy szeregowy	21.11.1897 – Poznań	młynarz	Kostrzyn
61	Wiąż Józef	kapral	06.02.1897 – Kostrzyn	robotnik	Swarzędz
62	Wilczyński Antoni	szeregowy	24.11.1900 – Kostrzyn	murarz	Kostrzyn
63	Żołądkiewicz Franciszek	szeregowy	17.02.1871 – Kostrzyn	rzeźnik	Kostrzyn

Roman Tomaszewski

Zygmunt Świerkowski

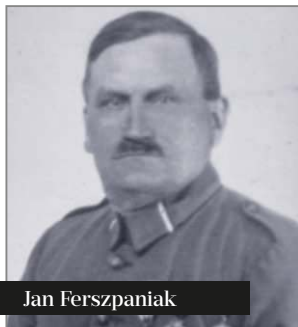
Ludwik Świerkowski

Władysław Kwiatkowski

Andrzej Bigos

Jan Ferszpaniak

Jan Banaszyński

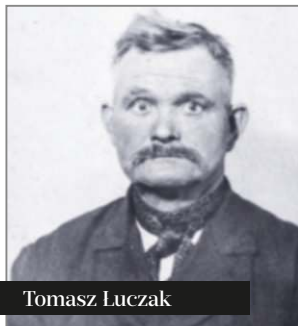
Edmund Draheim

Ludwik Sieński

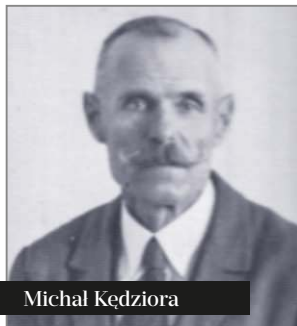
Wincenty Deregowski

Tomasz Luczak

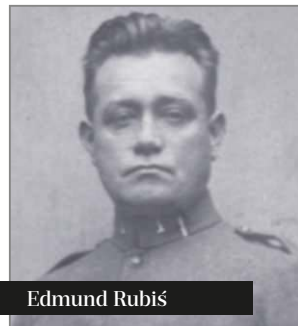
Franciszek Żołądkiewicz

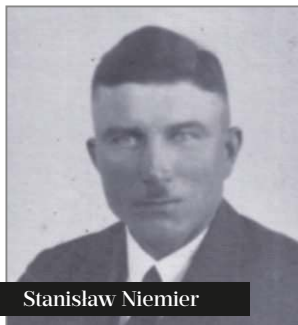
Michał Kędziora

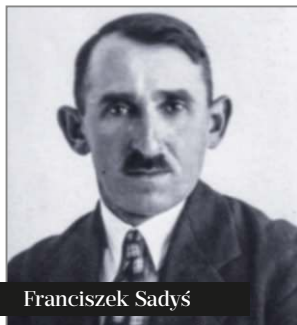
Jan Plóciennik

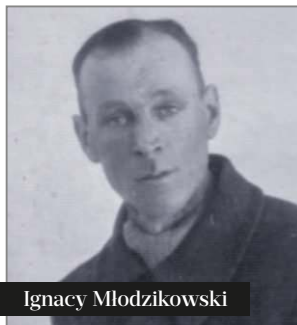
Edmund Rubiś

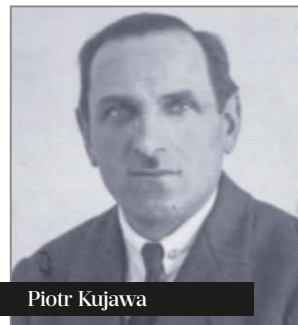
Stanisław Niemier

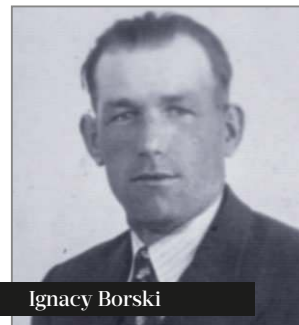
Franciszek Sadyś

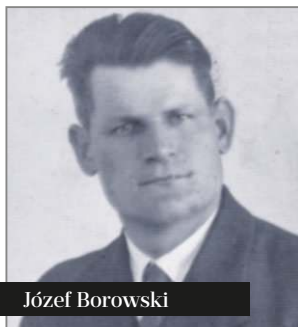
Ignacy Młodzikowski

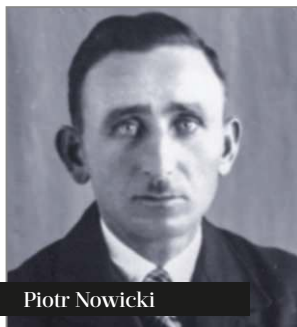
Piotr Kujawa

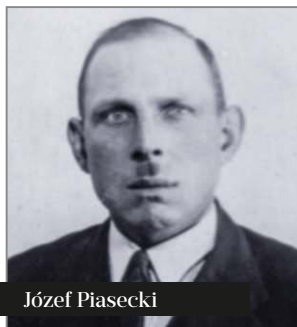
Ignacy Borski

Józef Borowski

Piotr Nowicki

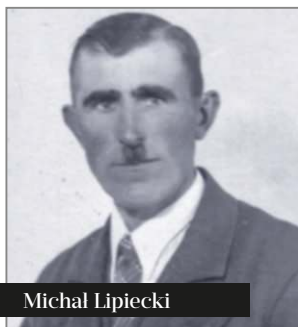
Józef Piasecki

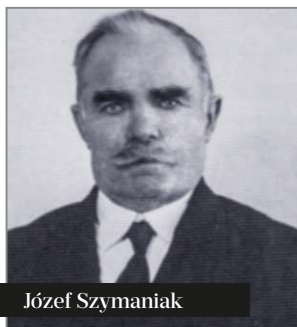
Szczepan Walczak

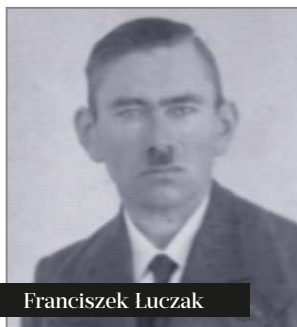
Czesław Walczak

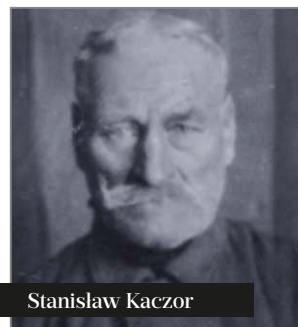
Michał Lipiecki

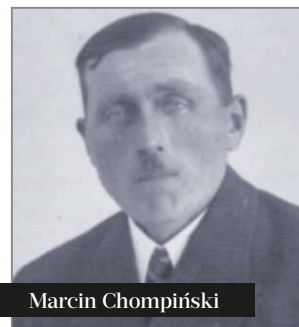
Józef Szymaniak

Franciszek Luczak

Stanisław Kaczor

Marcin Chompiński

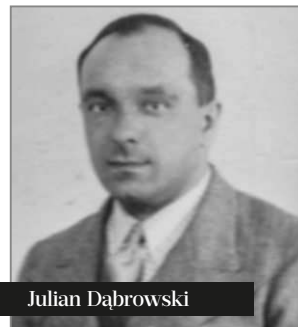
Antoni Mikołajczak

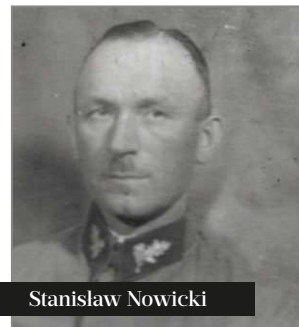
Jan Antczak

Stanisław Matyszek

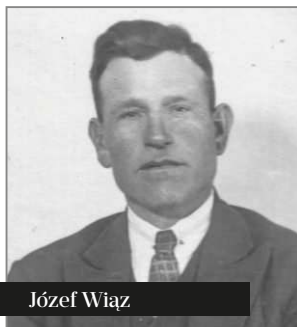
Julian Dąbrowski

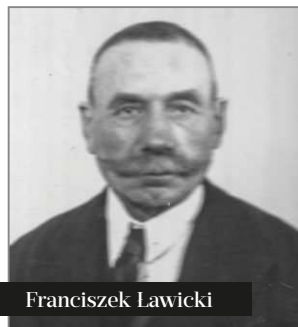
Stanisław Nowicki

Franciszek Socha

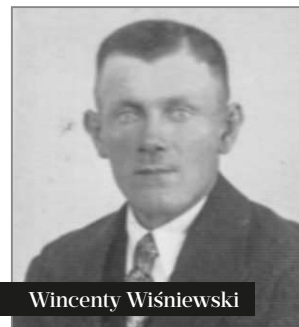
Józef Wiąz

Franciszek Ławicki

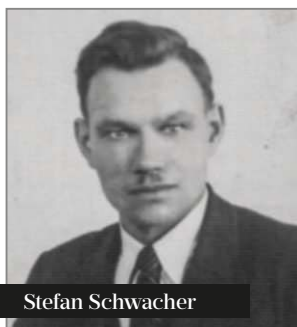
Władysław Mikołajczak

Wincenty Wiśniewski

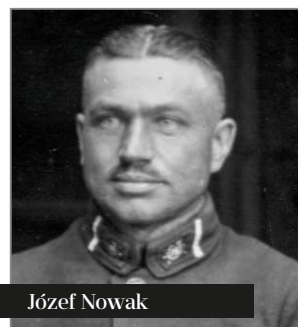
Józef Kolański

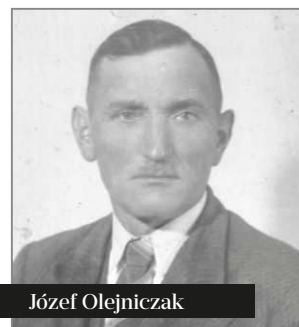
Stefan Schwacher

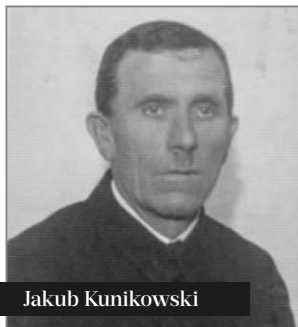
Ignacy Cielaszyk

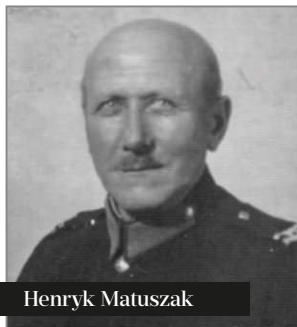
Józef Nowak

Józef Olejniczak

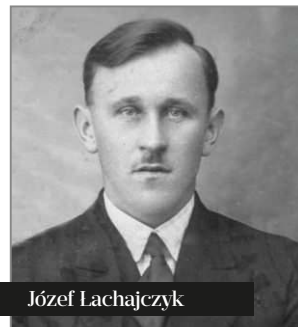
Jakub Kunikowski

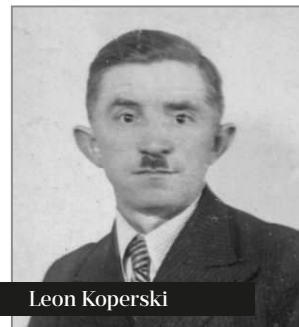
Henryk Matuszak

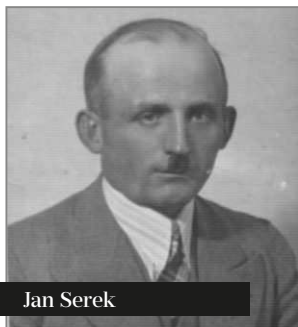
Stanisław Juchacz

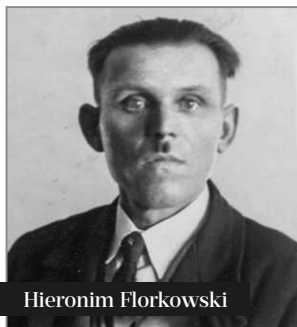
Józef Lachajczyk

Leon Koperski

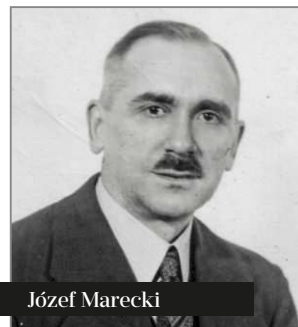
Jan Serek

Hieronim Florkowski

Ludwik Tomaszewski

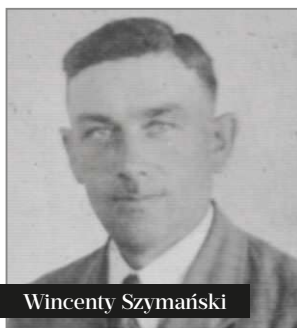
Józef Marecki

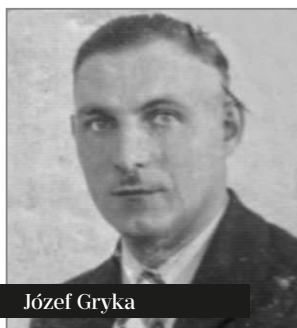
Bronisław Wojciechowski

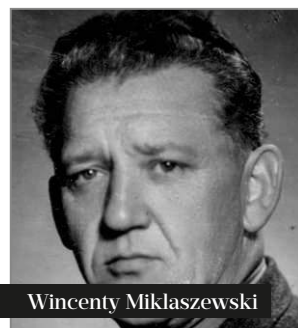
Franciszek Tarant

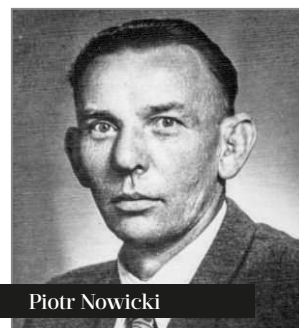
Wincenty Szymański

Józef Gryka

Wincenty Miklaszewski

Piotr Nowicki

Powstańcy Wielkopolscy w szeregach Związku Kombatantów po 1945 r.

Lp.	Imię i nazwisko	Data i miejsce urodzenia	Przydział wojskowy	Data i miejsce zgonu
1	Antczak Jan	15.05.1897 r. – Miłosław	Kcynia, Rymarzewo, Września, Gniezno	15.06.1984 r. – Kostrzyn
2	Banaszyński Jan	16.12.1894 r. – Sobótka	I Pułk Artylerii Wielkopolskiej	06.02.1954 r. – Pleszew, poch. Kostrzyn
3	Blum Franciszek	27.II.1984 r. – Dortmund – Niemcy	Pluton Kostrzyński, Rynarzewo	06.03.1982 r. – Kostrzyn
4	Borowski Józef		Kompania Kostrzyńska	Siekierki Wielkie
5	Borowski Stanisław	20.II.1900 r. – Popowo Tomkowe	Kompania Kostrzyńska	Siekierki Wielkie
6	Borski Ignacy	19.08.1900 r. – Kostrzyn	Kompania Kostrzyńska, Zbąszyń, Rynarzewo	05.01.1973 r. – Kostrzyn
7	Deregowski Wincenty	25.03.1899 r.	Kompania Kostrzyńska	02.10.1974 r. – Kostrzyn
8	Dolata Stanisław	28.04.1898 r. – Bręcznica (k. Śremu)	Miejska Górka, Międzychód	21.04.1977 r. – Kostrzyn
9	Dominas Jan	01.05.1899 r. – Komorniki	Rynarzewo, Zbąszyń, Leszno	19.II.1977 r. – Siekierki Wielkie
10	Duszczak Franciszek	23.08.1898 r. – Dachowa k. Śremu	Zbąszyń, Rawicz, Zielona Wieś	03.II.1985 r. – Kostrzyn
11	Dutkiewicz Józef	31.01.1900 r. – Wagowo	Oddział Pobiedziska	14.10.1948 r. – Gniezno poch. Kostrzyn
12	Fiedler Józef	18.08.1899 r. – Iwno	I Kompania Średzka	08.08.1969 r. – Kostrzyn
13	Forszpaniak Jan	05.05.1879 r. – Kostrzyn	Pluton Kostrzyński, II Kompania Średzka	20.04.1955 r. – Kostrzyn
14	Frezer Ludomir	31.03.1893 r. – Brzyskorzystewko	15 Pułk Ułanów Poznańskich	06.05.1959 r. – Poznań, poch. w Iwnie
15	Gołębiewski Jan	02.06.1900 r. – Strumiany	Nakło, Szubin, Rynarzewo	12.06.1992 r. – Kostrzyn
16	Grabirski Franciszek	26.06.1894 r. – Skawica	Oddział Pobiedziska	11.10.1969 r. – Kostrzyn
17	Gryka Józef	10.02.1901 r. – Dębe	Czarnków, Romanowo, Nakło	28.01.1990 r. – Gultowy
18	Herman Antoni	05.06.1900 r. – Poznań	Poznań i okolice	25.02.1976 r. – Kostrzyn, zm. Kościan
19	Idaszak Stefan	18.07.1890 r. – Chłapowo	I kompania Średzka, Poznań Staroleka	11.03.1986 r. – Gultowy
20	Januchowski Stefan	24.09.1904 r. – Ochodzka	Łącznik	7.05.1992 r. – Środa poch. Kostrzyn
21	Januszkiewicz Bolesław	14.05.1902 r. – Środa	I Kompania Średzka	24.12.1980 r. – Kostrzyn
22	Januszkiewicz Ignacy	29.07.1901 r. – Sulmierzyce	Krotoszyn, Ostrów Wlkp., Ostrzeszów	11.05.1986 r. – Góra, Biskupice
23	Klimas Stanisław	6.II.1893 r. – Września	Mogilno, Inowrocław, Szubin, Żnin	22.10.1977 r. – Mikuszyn, poch. Czerlejnó

Lp.	Imię i nazwisko	Data i miejsce urodzenia	Przydział wojskowy	Data i miejsce zgonu
24	Kolasiński Józef	31.08.1899 r. – Kostrzyn	Kompania Poznańska	26.09.1957 r. – Kostrzyn
25	Kryśman Stanisław	10.II.1899 r. – Chojno	II pułk Strzelców Wlkp.	08.07.1974 r. – Kostrzyn
26	Kujawa Piotr	10.10.1896 r. – Siekierki Wielkie	Kompania Kórnicka, Rawicz, Zbąszyń	12.04.1981 r. – Siekierki Wielkie
27	Kwiatkowski Władysław	27.05.1900 r. – Września	Oddział Wrzesiński	13.12.1956 r. – Kostrzyn
28	Lipiecki Michał	22.08.1898 r. – Kostrzyn	Nakło, Rynarzewo	28.04.1983 r. – Kostrzyn
29	Luberski Ludwik	22.07.1895 r. – Kostrzyn	Kompania Telegrafistów VII	27.06.1968 r. – Kostrzyn
30	Luczak Franciszek	20.01.1887 r. – Trzek	Nakło, Szubin	14.01.1981 r. – Glinka
31	Luczak Tomasz	09.12.1877 r. – Targowa Górka		28.05.1961 r.
32	Majorek Leonard	06.II.1901 r. – Toruń	Chodzież, Czarnków	24.04.1974 r. – Kostrzyn
33	Marecki Józef	12.03.1895 r. – Pobiedziska		13.01.1974 r. – Kostrzyn
34	Maślankiewicz Alojzy	20.05.1902 r. – Dolsk (Śrem)	Śrem, Rawicz, Kompania Dolska	03.01.1973 r. – Kostrzyn
35	Matuszak Henryk	13.12.1885 r.		28.06.1964 r.
36	Mencel Stanisław	24.04.1899 r. – Swarzędz	Leszno	03.04.1984 r. – Kostrzyn
37	Michalak Wawrzyn	28.07.1901 r. – Wiktorowo	Wolsztyn, Leszno, Poniec	05.02.1967 r. – Buszkówiec
38	Miklaszewski Wincenty	19.04.1901 r. – Kostrzyn	I pułk Strzelców Wlkp.	27.09.1963 r. – Kostrzyn
39	Mikołajczak Antoni	13.01.1901 r. – Kostrzyn	I Kompania Skautowa Poznań Rawicz	03.04.1984 r. – Kostrzyn
40	Musiał Franciszek	25.07.1899 r. – Stary Gaj	Kompania Szamotulska	30.07.1979 r. – Kostrzyn
41	Niemier Stanisław	07.05.1898 r. – Strumiany	VI Pułk Artylerii Ciężkiej – Poznań	13.09.1989 r. – Strumiany poch. Kostrzyn
42	Nowak Józef	11.II.1887 r.	Nakło, II Kompania Średzka, Plut. Kostrzyński	08.06.1980 r. – Kostrzyn
43	Nowak Leon	01.02.1892 r. – Kostrzyn		25.08.1962 r. – Kostrzyn
44	Nowicki Piotr	06.06.1898 r. – Kostrzyn	I Kompania Kostrzyńska, Rawicz, Rynarzewo	08.10.1960 r. – Kostrzyn
45	Olejniczak Józef	27.01.1892 r. – Bieganowo		31.12.1957 r. – Kostrzyn
46	Paczyński Stanisław	02.04.1898 r. – Środa	I Ochotnicza Kompania Średzka	14.10.1971 r. – Poznań, poch. Kostrzyn
47	Piasecki Józef	31.08.1900 r. – Kostrzyn	I Pułk Strzelców Wlkp.	06.03.1962 r. – Kostrzyn

Lp.	Imię i nazwisko	Data i miejsce urodzenia	Przydział wojskowy	Data i miejsce zgonu
48	Pierzchała Stanisław	23.04.1890 r. – Rozdrożew	Leszno, Rawicz	05.06.1962 r. – Kostrzyn
49	Poprawa Walenty	09.02.1892 r.		02.10.1960 r. – Kostrzyn
50	Reformat Stanisław	30.03.1897 r. – Krzywagóra	Szubin, Szczepice	04.II.1977 r. – Kostrzyn
51	Sadyś Franciszek	30.09.1895 r. – Nowojewo	Zdziechowa, Kcynia, Kompania Wrzesińska	26.02.1957 r. – Kępiewka
52	Schwacher Stefan	07.08.1895 r.	Pluton Kostrzyński	14.06.1975 r.
53	Serek Jan	15.03.1896 r. – Staniew	Nakło, Wągrowiec, Bydgoszcz	03.02.1987 r. – Kostrzyn
54	Sieirski Ludwik	15.08.1897 r. – Kostrzyn	Pluton Kostrzyński Kcynia	18.08.1948 r. – Kostrzyn
55	Sroka Florian	24.04.1899 r. – Kępno	Poznań i okolice	17.06.1977 r. – Kostrzyn
56	Stankowski Jan	24.05.1896 r. – Mystki k. Środy		15.04.1985 r. – Kostrzyn
57	Studziński Zygmunt	23.07.1883 r. – Mikołajówka	Dep. Remontu Koni Armii Wielkopolskiej	25.02.1956 r. – Poznań, poch. w Iwnie
58	Szaroleta Franciszek	04.II.1899 r. – Czerwonak	Poznań, Kępno	23.12.1978 r. – Siekierki Wielkie
59	Szczepaniak Jan	26.05.1897 r. – Śmiećska	Poznań, Szubin, Kcynia	02.06.1959 r. – Kostrzyn
60	Szymański Ignacy	03.07.1901 r. – Bruniszewo	Zbąszyń, Gniezno, Kompania Wrzesińska	16.10.1996 r. – Kostrzyn
61	Szymański Wincenty	16.07.1896 r. – Chocicza Wielka	Zdziechowa, Chodzież, Szubin	16.05.1968 r. – Kostrzyn
62	Szymkowiak Antoni	30.05.1890 r. – Garby	Kampania Kórnicka	01.01.1978 r. – Siekierki Wielkie
63	Twardowski Józef	21.02.1899 r. – Klony	Kompania Kostrzyńska, Szubin, Zbąszyń	06.04.1982 r. – Kostrzyn
64	Walczak Czesław	09.07.1901 r. – Bilberg		10.04.1973 r. – Kostrzyn
65	Walczak Szczepan	21.II.1897 r. – Poznań	I Kampania Kostrzyńska, Zbąszyń, Rynarzewo	05.03.1982 r. – Kostrzyn
66	Wiąż Walenty	21.12.1899 r. – Jankowo	Nakło, Kcynia, Witkowice	31.01.1973 r. – Kostrzyn
67	Wiśniewski Wincenty	27.03.1897 r. – Żydowo	Kompania Kostrzyńska	
68	Witaszyk Tomasz	03.02.1897 r. – Tulce	Kompania Kórnicka	05.12.1977 r. – Tulce
69	Wojciechowski Franciszek	31.03.1898 r. – Poświętno		01.II.1978 r. – Kostrzyn
70	Żołądkiewicz Franciszek	27.II.1871 r. – Kostrzyn	I Kompania Poznańska	28.06.1954 r. – Kostrzyn

Żołnierze z Kostrzyna w 1 Pulku Strzelców Wielkopolskich

Kostrzyniacy walczyli również w Armii generała Józefa Hallera

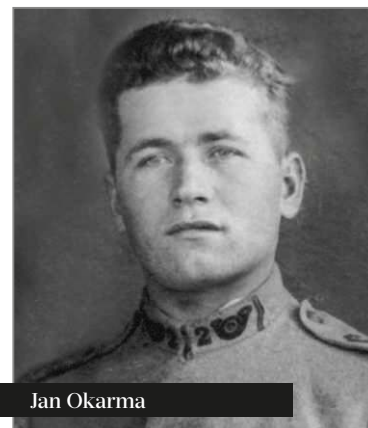
Seweryn Kosmowski

Roman Piekarczyk

Wacław Orsztynowicz

Jan Okarma

Powstańcy Wielkopolscy na wspólnej fotografii z okazji ufundowania sztandaru dla Towarzystwa Powstańców i Wojaków w Kostrzynie w 1926 roku

Leżą od lewej:

- Michał Guciński
- Stanisław Dolata
- Franciszek Blum
- Jakub Kunikowski

Siedzą od lewej:

- Leon Koperski
- Tomasz Drożyński
- Ludwik Świerkowski
- Delegat z Poznania
- Ks. Henryk Fischbach
- dr Włodzimierz Meissner
- Delegat z Poznania
- Ignacy Piekarczyk
- Antoni Monarcha

Stoją od lewej (pierwszy rząd):

- Stanisław Dutkiewicz
- Jan Golebiewski
- Franciszek Miklaszewski
- Zygmunt Świerkowski
- Franciszek Tórz
- Wacław Golebiewski
- Józef Olejniczak
- Franciszek Budziałowski
- Wacław Orsztynowicz
- Stanisław Matysek
- Policjant Naskręt
- Edmund Rubiś
- Wiktor Buśko
- Józef Nowak

Stoją od lewej (drugi rząd):

- Stanisław Małecki
- Ignacy Borski
- Władysław Bigos
- Policjant Grzegorzewicz
- Jan Forszpaniak
- Piotr Pszeniczny
- Michał Kędziora
- Teofil Lasiewicz
- Franciszek Deska
- Wojciech Budziałowski
- Czesław Gawronski

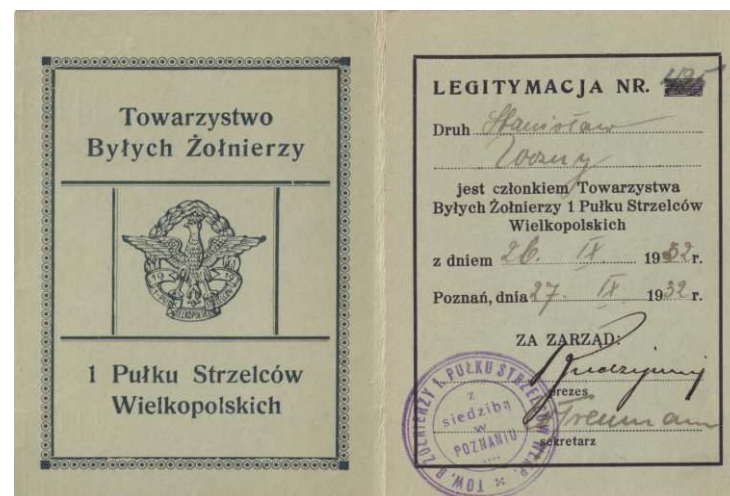
Dla Powstanców

Stanisław Woźny

J. Wadyński wręcza odznaki Rady Ludowej na Rynku w Kostrzynie 3.05.1923 r.

Odznaczenia i Odznaki zaszytne

Krzyż
Wielkopolska
Matkom Poległych

Wielkopolski Krzyż
Powstańczy

Odznaka Za Waleczność
Rady Ludowej m. Poznania

 Legitymacja Nr. 47 1/2
upoważniająca do noszenia
złoczonego Krzyża

Imię *Ludwik*
Nazwisko *Wojnowiak*
z *Koszęzyna*
Data *2. lipca 1899 r.*

Rada Ludowa Miasta Poznania

Włodzisław prezes
Chlebicki sekretarz

LEGITYMACJA 4627
Nr. *L. 139*

Okaziciel niniejszej *Kapral*
Luberski *Adam*
ur. *22* *4* *1895 r.*
wstąpił do W.W. dnia *17. 2* *1921 r.*
i ma zatem prawo do noszenia odznaki
pamiątkowej Wojsk Wielkopolskich.
Poznań, dnia *2. 9.* *1926 r.*

komisja:
Cieślak prezes
Włodzisław czł. wiceprez.

**Odznaka pamiątkowa
Wojsk Wielkopolskich**
27.12.1918 - 21. 8.1919.

Zatwierdzona w dniu 14. marca 1920 r.
rozporządzeniem M.S. Wojsk.
z dnia 14. maja 1920 - 4135. W. M.

Odznaka
Pamiątkowa
Wojsk
Wielkopolskich

Właściciela:

 fotografia
Dominas Jan
podpis własnoręczny

wystawiona w Poznaniu dnia *194* r.

Za Zarząd Główny:
Prezes: *Włodzisław* Sekretarz: *Chlebicki*

Kolo *Antonia Klp. Pomiat* *Gruda*
Członka:
Nazwisko - imię *Dominas Jan*
ur.: data *20.4.1899* miejsc.
mieszkanie *Lichwin Głębka*
zawód rozgl. stan. społ. *rolnik*
stopień - szarża wojsk. *sz. awans.*
jest członkiem org. powst. od *21. 42*
zwyrofikowany przez *Z. Pol. W. Pozn.*
nr dyplomu wojsk. *4143* nr Ref. Hist.
nr kartoteki Zarządu Głównego
oddal do unierozn. dotychcz. leg. Kola *Pol.*
z zaplac. składkami do mies. *19*

U n o a g i :

Odznaka Za Waleczność
Naczelnej Komendy Straży Ludowych

Odznaka Towarzystwa
Powstańców i Wojaków

Medal pamiątkowy z okazji 60 rocznicy
Powstania Wielkopolskiego

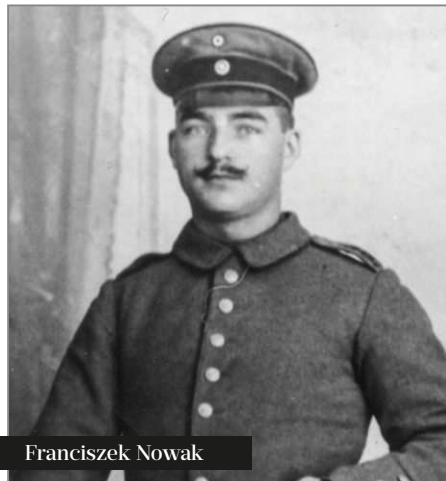
Odznaka Honorowa „Orleń” srebrna
w wersji oficerskiej

Odznaka Honorowa „Orleń” za obronę
Lwowa i Kresów Wschodnich

Władysław Małecki

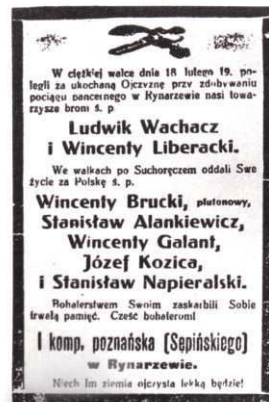
Franciszek Nowak

Włodzimierz Miklaszewski

Józef Szymanowski

POLEGLI NA POLU CHWAŁY

Piotr Prętkowski

Piąty rok strasznej wojny europejskiej zgłował Niemcom i ich sprzymierzeńcom klęskę i upadek. Francja z Entantą tryumfuja. Sprawiedliwość dziejowa wskrzesiła Polskę, Ojczyznę naszą. Gdy trony cesarzy chwiał się poczęły a korony spadać z głów tyranów i samolubów, lud polski chwycił za broń i wypędził odwiecznych wrogów z nad Wisły i Warty. W wiekopomnym tym dziele pomógł Ojczyźnie do zerwania więzów

Stanisław Wójcicki

Rada Ludowa Miasta Poznania chcąc na mocy uchwały swej z dnia 3-go listopada 1919 r. spłacić dług wdzięczności i dać wyraz uznania, wynagradza patriotyczny czyn

PAMIĄTKOWYM KRZYŻEM:
„ZA WALECZNOŚĆ“

POZNAŃ, dnia 27. grudnia 1919 r.

RADA LUDOWA MIASTA POZNANIA

DR. CZESŁAW MEISSNER
PREZES.

STANISŁAW CHMIELEWSKI
SEKRETARZ.

LIT. F. PILCZEK. POZNAŃ

Nr 164

PATENT

Na podstawie dekretu
KOMISARIATU NACZELNEJ RADY LUDOWEJ
w POZNANIU

z dnia 22. kwietnia 1919. r.

Nadaje niniejszem Pani

Stefanii Miklaszewskiej z Kłodzka (p. s. r. s. k.)
jako Matce

h. p. Włodzimierza Miklaszewskiego z 5. komp. 10 pułku Strzelców Wp.
poległego w walkach za wolność Ojczyzny
z dnia 9. II 1919. r. pod Grunthaltem

KRZYŻ PAMIĄTKOWY.

Poznań, dnia 19. kwietnia 1919.

Głównodowodzący Wojsk Polskich b. zab. pr.

Sawicki: Mironowicz
generał piechoty.

Patent dla Matki poległego powstańca, Stefanii Miklaszewskiej

Rzeczpospolita Polska.

Dyplom

krzyża żołnierskich

z Ameryki

dla

Cherepanca
Chaima Jana.

Warszawa, dnia 11/8 1920 r.

Naczelnik Państwa
Włocławek Naczelnik.

**PRZEWODNICZĄCY KOMITETU
KRZYŻA I MEDALU
NIEPODLEGŁOŚCI
CZYNI WIADOMEM, ŻE ZARZĄDZENIEM
DANA PREZYDENTA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Z DNIA 20. VII. 1932 ROKU**

ROMAN TOMAŹEWIKI

**ZOSTAŁ ODZNACZONY
KRZYŻEM NIEPODLEGŁOŚCI
ZA PRACĘ W DZIELE ODŻYKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI**

**PRZEWODNICZĄCY KOMITETU
KRZYŻA I MEDALU NIEPODLEGŁOŚCI**

SEKRETARZ OGÓLNY KOMITETU

Włocławek
Włocławek

ZWIĄZEK WETERANÓW POWSTAŃ NARODOWYCH R.P. 1914-1919

DYPLOM Nr. 10766

ZARZĄD GŁÓWNY ZWIĄZKU WETERANÓW POWSTAŃ NARODOWYCH R.P. 1914-1919 STWIERDZA, ŻE

Świerkowski Ludwik

URODZ. DNIA

23.8.1887.

W

Kostrzynie

ZOSTAŁ NA PODSTAWIE ORZECZENIA KOMISJI WERYFIKACYJNEJ UZNANY JAKO

WETERAN

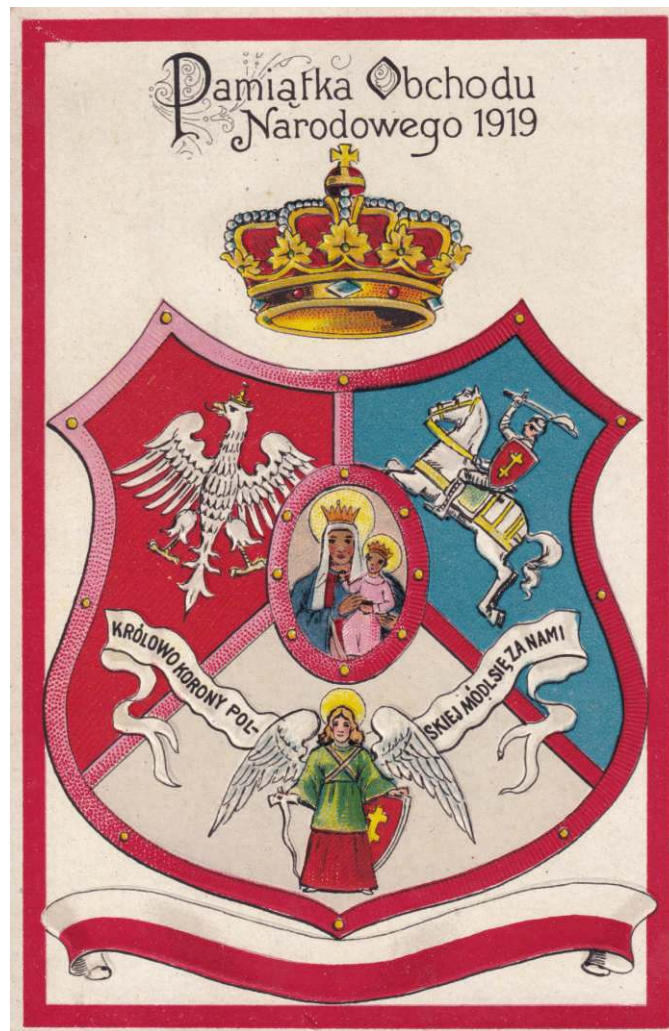
POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO I WCIĄGNIĘTY DO KARTOTEKI ARCHIWUM
T-WA DLA BADAŃ NAD HISTORIA POWSTANIA WLKP. POD NR. *13649*

[Signature]
SEKRETARZ GŁÓWNY

[Signature]
PRZEWODNICZĄCY KOMISJI WERYFIKACYJNEJ

[Signature]
PREZES ZARZĄDU GŁÓWNEGO

W pierwszych dniach Powstania w poznańskim Teatrze Polskim grano sztukę „Betlejem Polskie”. Podczas przedstawień artysta Franciszek Ryll zbierał na widowni datki na gwiazdkę dla żołnierzy polskich, wręczając ofiarodawcom pamiątkowe karteczki-pokwitowanie.

Nr 09800 a

Czamek Rozalja - Jarocin

0682

ofiarował
w drodze wymiany
na

Skarb Polski

w złocie:

mk. 90

dziewięćdziesiąt

został wpisany
do

**Księgi Fundatorów
Skarbu Polskiego.**

Uprzywilejowaną wymianę
w 4-ro krotniej wartości
wykorzystano.

Skarb Państwa Polskiego

POZNAŃ

**Urząd Skarbowy
przy N.R.L.**

1918

d. 1. VIII. 19.

Wawrzyniak

1919

F. BILCZEK. POZNAŃ.

Kostrzyn 1920 r.

Por. Leon Buško

Kpr. Zygfryd Buško

Kostrzyn 1924 r.

Kostrzyn 1938 r.

Kostrzyn 1983 r.

Kostrzyn 1978 r.

Czerlejno 1928 r. – Odnowiony Pomnik
10 lecia Niepodległości i Powstania Wlkp.

Czerlejno 1928 r. – Odnowiony Pomnik
10 lecia Niepodległości i Powstania Wlkp.

Iwno 2000 r.

Kostrzyn – kwatera bohaterów na cmentarzu parafialnym

Mural powstańczy na budynku Szkoły Podstawowej nr 1 w Kostrzynie oraz uroczystość wkopania dębów pamięci 100 rocznicy Niepodległości i 100 rocznicy Powstania Wlkp. w parku Miejskim w Kostrzynie z inicjatywy Zastępcy Burmistrza Waldemara Biskupskiego

Uroczystości 100-lecia odzyskania Niepodległości w gminie Kostrzyn

27.12.2018 – Obchody 100-lecia Powstania Wielkopolskiego rozpoczęto od odsłonięcia pamiątkowej tablicy na ratuszu przez burmistrza Szymona Matyska i przewodniczącego Rady Miejskiej Grzegorza Banaszaka

27.12.2018 – Uroczystości 100-lecia Powstania Wlkp. w Kostrzynie

Odsłonięcie obelisku i tablic pamiątkowych na skwerze w Siekierkach Wielkich

Skwer Powstańców Wielkopolskich w Siekierkach Wielkich

Tablica pamiątkowa z okazji 100-lecia Powstania Wlkp. w Wiktorowie

Urząd Miejski w Kostrzynie

Wydawca:
Gmina Kostrzyn

Autor tekstu:
Kazimierz Matysek

Współpraca:
Małgorzata Kemnitz

Ilustracje:
Izba Muzealna Kostrzyn,
Autor, Urząd Miejski Kostrzyn

Skład i łamanie:
Agencja Reklamowa MASAT Maciej Żurkowski

Wydanie drugie 2019 r.

KOSTRZYN — mural na Szkole Podstawowej Nr 1 z okazji 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości i 100-lecia wybuchu Powstania Wielkopolskiego wraz z logo obchodów rocznicowych w gminie Kostrzyn

ISBN 978-83-911957-6-5

— GMINA —
KOSTRZYN
 W TWOIM RYTMIE

2019

